BEST BOOKS | EKSAMENHULP

GRAAD 10-12
AFRIKAANS
HUISTAAL
UITTREKSELS

GEE AFRIKAANS 'N KISHOU IN DIE EKSAMEN

KABV-GERIG

- Volgens KABV-vereistes en die AWS van 2017
- Taalopsommings en -oefeninge
- Toeganklike leesstukke uit die jongste jeugboeke en ander tekstipes
- Konsepvraestelle

Die *Best Books Eksamenhulp*-reeks vir Graad 10–12 Afrikaans Huistaal bestaan uit drie gebruikersvriendelike oefenboeke wat leerders sal help om hul taal- en leesvaardighede op 'n interaktiewe manier te oefen en te verbeter. Die boeke, wat saamgestel is volgens die vereistes van die KABV vir elke graad, is geskik vir gebruik in die klaskamer of tuis. Hierdie reeks oefenboeke is saamgestel volgens die nuutste *Afrikaanse woordelys en spelreëls.*

Die ***Best Books Eksamenhulp: Graad 10 & 11 Afrikaans Taal- en leesoefenboeke vir Huistaal*** bevat taal- en begripsoefeninge, alles in een. Hierdie boeke sal leerders se taalkennis (van woordsoorte, klankleer en sinsleer tot betekenisleer) versterk en hulle help om Afrikaans makliker onder die knie te kry. Die lees- en begripsoefeninge is onder meer gebaseer op uittreksels uit die jongste jeugboeke vir lekkerleesgenot terwyl leerders leer.

Die oefenboeke

- bevat verduidelikings en toeganklike opsommings met toepaslike voorbeelde van taalkonvensies en -strukture.
- bestaan elk uit agt hoofstukke met begripstoetse en taaloefeninge.
- bevat 'n verskeidenheid tekstipes soos wat die leerder dit in eksamens kan verwag.
- bevat oefenvraestelle vir toets- en eksamenvoorbereiding.
- het plek vir antwoorde, vir maklike hersiening en verwysing.

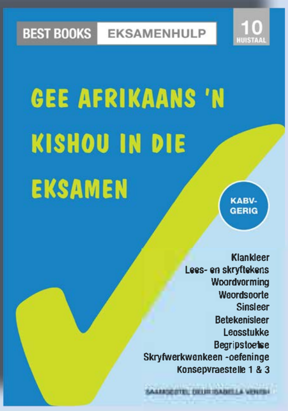

Graad 10
9781776072071

Graad 11
9781776072088

Best Books Eksamenhulp: Graad 12 Afrikaans Eksamenoefenboek vir Huistaal bevat taaloefeninge om leerders se taalkennis vir die eksamens in te skerp. Daar is waardevolle wenke en praktiese idees met voorbeelde vir die skryf van verskillende tipes skryfstukke. Hierdie eksamenoefenboek bevat ook voorbeelde van Vraestelle 1 en 3 wat leerders help om doeltreffend vir toetse en eksamens voor te berei. Die taaloefeninge en wenke sal die worstelende én vooruitstrewende leerder in staat stel om hulle uitslae te verbeter.

Die oefenboek

- bevat taaloefeninge gebaseer op 'n verskeidenheid tekstipes.
- bied 'n verskeidenheid van wenke met voorbeelde ter voorbereiding vir toetse en eksamens.
- sluit 'n konsepvraestel elk van Vraestelle 1 en 3 in.
- het plek vir antwoorde, vir maklike hersiening en verwysing.

Graad 12
9781776072095

Kontak Best Books:

Skole – Shamala Stoffels: shamala.stoffels@nb.co.zaa | (021) 406 3033
Henk Viljoen: henk.viljoen@nb.co.za | (012) 431 7460 of Elana Bredell: elana.bredell@nb.co.za | (021) 406 3033

Best Books Eksamenhulp: Graad 8 Taal- en leesoefenboek

Eerste Addisionele Taal

Saamgestel deur Alta Engelbrecht

BEST BOOKS

Inhoudsopgawe

1. **Hoofstuk 1: Klankleer (*sounds/ phonics*)** 1
   - Begripstoets 1
   - Vokale (*vowels*) 6
   - Diftonge (*diphthongs*) 7
   - Konsonante (*consonants*) en stemhebbende en stemlose klanke (*voiced and unvoiced sounds*) 9
   - Klankgrepe (*sound syllables*) 12
   - Lettergrepe (*letter syllables*) 12
   - Klankverskynsels (*sound phenomena*) 14
   - Lees- en skryftekens (*punctuation and diacritical marks*) 16
   - Hooflettergebruik (*capital letters*) 18
   - Beklemtoning (*emphasis*) 20
   - Hersiening 20
2. **Hoofstuk 2: Woordvorming (*word formation*)** 25
   - Begripstoets 25
   - Simpleks of kompleks (*simplex or complex*) 28
   - Basisvorm/stam (*root word*) 28
   - Afleidings (*derivatives*) 29
   - Voorvoegsels (*prefixes*) 29
   - Agtervoegsels (*suffixes*) 29
   - Samestellings (*compounds*) 33
   - Verbindingsklanke (*connecting sounds*) 34
   - Samestellende afleidings (*derivatives plus prefixes and suffixes*) 36
   - Skryftekens (*diacritical marks*) 36
   - Afkortings (*abbreviations*) 37
   - Akronieme en letternaamwoorde (*acronyms and letter words*) 38
   - Nuutskeppings/neologismes (*neologisms*) 39
   - Leenwoorde (*loan words*) 40
   - Hersiening 40
3. **Hoofstuk 3: Selfstandige naamwoorde (*nouns*) en voornaamwoorde (*pronouns*)** 43
   - Begripstoets 43
   - Eiename (*proper nouns*) 46
   - Meervoudsvorme (*plurals*) 47
   - Verkleiningsvorme (*diminutives*) 50
   - Geslag – manlik en vroulik (*gender – male and female*) 52
   - Versamelname (*collective nouns*) 56
   - Voornaamwoorde (*pronouns*) 57
     - Persoonlike voornaamwoorde (*personal pronouns*) 57
     - Onpersoonlike voornaamwoorde (*impersonal pronouns*) 58
     - Besitlike voornaamwoorde (*possessive pronouns*) 58
     - Aanwysende voornaamwoorde (*"determining" pronouns*) 59
     - Betreklike voornaamwoorde (*relative pronouns*) 59
     - Wederkerende voornaamwoorde (*reflexive pronouns*) 60
     - Vraende voornaamwoorde (*interrogative pronouns*) 60
   - Toets jou kennis! 61
   - Hersiening 62
4. **Hoofstuk 4: Byvoeglike naamwoorde (*adjectives*)** 64
   - Begripstoets 64
   - Byvoeglike naamwoorde (*adjectives*) 67
   - Attributiewe en predikatiewe byvoeglike naamwoorde (*attributive and predicative adjectives*) 67
   - Trappe van vergelyking (*degrees of comparison*) 70
   - Vergelykings en intensiewe vorme (*comparisons/similes and intensive forms*) 73
   - Deelwoorde (*participles*) 76
   - Hersiening 78
5. **Hoofstuk 5: Werkwoorde (*verbs*) en bywoorde (*adverbs*)** 81
   - Begripstoets 81
   - Werkwoorde (*verbs*) 84
   - Hoofwerkwoorde (*main verbs*) 85
   - Koppelwerkwoorde (*copulative verbs*) 86
   - Deeltjiewerkwoorde (*phrasal verbs*) 87
   - Skeibare werkwoorde (*verbs that can be separated*) 87
   - Onskeibare werkwoorde (*verbs that cannot be separated*) 89

Hulpwerkwoorde (*auxiliary verbs*) 90
Tye van werkwoorde (*tenses of verbs*) 91
Bywoorde (*adverbs*) 94
Hersiening 95
6. Hoofstuk 6: Ander woordsoorte (*parts of speech*) 98
Begripstoets 98
Lidwoorde (*articles*) 100
Telwoorde (*numerical adjectives*) 101
Voorsetsels (*prepositions*) 106
Vaste voorsetsels (*fixed prepositions*) 108
Voegwoorde (*conjunctions*) 110
Tussenwerpsels (*interjections*) 112
Hersiening 113
7. Hoofstuk 7: Sinsleer (*syntax*) 116
Begripstoets 116
Onderwerp, voorwerp en gesegde in sinne (*object, subject and verb in sentences*) 119
Byvoeglike en bywoordelike bepalings (*adjectival and adverbial phrases*) 121
Byvoeglike en bywoordelike bysinne (*adjectival and adverbial clauses*) 123
Die infinitief (*infinitive*) 124
Enkelvoudige, saamgestelde en veelvoudige sinne (*simple, complex and compound sentences*) 126
Woordorde in sinne (*word order in sentences*) 127
S(v^1)TOMP(v^2)I 128
Ontkenning (*negation*) 131
Sinstipes (*types of sentences*) 134
Bedrywende en lydende vorm (*active and passive voice*) 136
Direkte en indirekte rede (*direct and indirect speech*) 139
Hersiening 142
8. Hoofstuk 8: Betekenisleer (*semantics*) 144
Begripstoets 144
Letterlike en figuurlike taalgebruik (*literal and figurative language*) 146
Idiomatiese uitdrukkings/idiome (*idiomatic expressions/idioms*) 147
Sinonieme (*synonyms*) 151
Antonieme/teenoorgesteldes (*antonyms/opposites*) 153
Homonieme (*homonyms*) 154
Homofone (*homophones*) 156
Paronieme (*paronyms*) 157
'n Paar taaltameletjies (*a few language gremlins*) 158
Een woord vir 'n omskrywing (*one word for a description*) 158
Hersiening 159
Woordeskatuitbreiding (*vocabulary expansion*) 161
9. Oefenvraestel 162
10. Bibliografie 168

Comma (*komma*)	Used after a name or title, between verbs and when items are listed *__Note:__ Use a comma with direct speech before a name/title after an interjection in tag questions.	Mondi**,** die meisie met die pragtige vel**,** kom vandag. As hy moeg voel**,** gaap hy. My pizza het tamatie**,** ham**,** pynappel**,** kaas en uie op. “Ek is jammer**,**” sê Kabo. Hallo**,** oom Jan. Eina**,** jy maak my seer! Jy hou van appels**,** nè?
Semi-colon (*kommapunt*)	To join linked thoughts, phrases or sentences; to replace a conjunction To separate items in a list when one or more items already contain a comma	Kgomotse speel graag netbal**;** Imram hou weer van krieket. Ek nooi vir Kayden, my beste maat**;** Adam**;** Nurah**;** en Jason.
Colon (*dubbelpunt*)	To introduce direct speech, a list or an explanation *__Note:__ When a colon is followed by a full sentence, that sentence starts with a capital letter.	Hy sê**:** “Ek gaan vandag my Afrikaanse toets slaag.” Sy sien dit**:** ’n Man hardloop in die rigting van die winkel. Koop**:** eiers, brood, melk, room. *My pa gebruik altyd die idioom**:** **B**oontjie kry sy loontjie.
Dash (*aandagstreep of en-streep*) *__Note:__ A dash (en-dash) is longer than a hyphen.	To focus attention on the information that follows; also used for parenthesis	Ek hou van groente **–** solank as wat daar vleis by is. Ben en sy drie maats **–** Sipho, Arthur en Bheki **–** was daar.
Apostrophe (*afkappingsteken*)	Used with plural and diminutive of accentuated vowels or letters Used with plurals and dimunitives of nouns that end on vowels **i**, **o** and **u**	pa**’**s l**’**e pa**’**tjie ski**’**s foto**’**tjie skadu**’**s
Quotation marks “ ” (*aanhalingstekens*) *__Note:__ There are no spaces between quotation marks and the word or words inside the quotation marks.	Indicate that someone’s exact words are quoted (direct speech) To highlight a word, term, foreign language word (*leenwoord*), concept or phrase in a sentence	Boikanyo vra: **“**Wat sê jou ma daarvan?**”** **“**Die**”** is ’n Afrikaanse lidwoord. My dad says sausages are **“**lekker**”**.
Brackets (*hakies*) 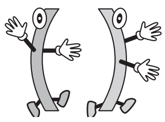	When additional information is given or to indicate parenthesis *__Note:__ There are no spaces between the brackets and the word, sentence or letter inside the brackets.	Moenie skree nie **(**tensy jy dink ek is doof**)**.

Here are rules that can help you to form plurals in Afrikaans:

1. For many words, we simply add -**e** or -**s** to indicate plural form.
   Examples: *boek* → *boek**e***; *tafel* → *tafel**s***.
2. Words ending in -**t** or -**d** very often have an -**s** or -**e** added to them in the plural.
   Examples: *tert* → *tert**e***; *hond* → *hond**e***; *maat* → *maat**s***.
   Remember: One vowel falls away in words with a double vowel (**aa**, **ee**, **oo** and **uu**) in the plural.
   Examples: *potlood* → *potlod**e***; *skeet* → *sket**e***.
3. Sometimes when we use an -**e**, either the end consonant is doubled in the plural or the one vowel disappears.
   Examples: *kruk* → *kruk**ke***; *blaar* → *bla**re***.
4. When nouns end in -**ag**, the -**ag** falls away and is replaced by an -**e**.
   Example: *ma**ag*** → *ma**e***.
5. When nouns end in -**og**, the -**og** falls away and is replaced by -**ë**.
   Example: *bo**og*** → *bo**ë***.
6. Words ending in -**g** very often have a -**te** added to them in the plural.
   Example: *vrug* → *vrug**te***.
7. When nouns end in -**f**, the -**f** is replaced by a -**w** (after a long vowel sound) or -**ww** (after a short vowel sound) in the plural.
   Examples: *graaf* → *gra**we***; *gif* → *gi**wwe***.

Remember, not all nouns have a plural form. Examples: *silwer*, *haat*, *liefde*, *blydskap*. These are *stofname* and *abstrakte selfstandige naamwoorde*.

Exceptions to the rule: lid → *lede*.

Exceptions to the rule: *neef* → *neef**s*** and *sjef* → *sjef**s***.

1. Skryf nou die vetgedrukte woorde in die volgende sinne in die *meervoud* en skryf die sinne dan neer:
   a) Die **kind** het langs die **wasgoeddraad** gehardloop.

   ____

   b) Sy **skouer** en **been** was gebreek na die ongeluk.

   ____

   c) Die **vliegtuig** het na 'n **stad** gevlieg.

   ____

   d) **Hy** het 'n **foto** geneem van die **avontuur** wat hy beleef het.

   ____

   e) Sy was besig om 'n **skildery** te maak waarin daar 'n **gesig** en 'n **toring** was.

   ____

Hersiening (*revision*)

Kyk na die volgende beoordeelvorm (*judging form*) vir drama en beantwoord dan die vrae:

BEOORDEELVORM: DRAMA					
Naam ______________________ **Graad** ________ **Kategorie** ________					
	Swak	**So-so**	**Goed**	**Beter**	**Puik**
Inhoud (*content*)					
Geskiktheid van onderwerp	1	2	3	4	5
Inleiding: treffend en gepas	1	2	3	4	5
Logiese progressie/opbou/verhaallyn	1	2	3	4	5
Slot: treffend, gepas	1	2	3	4	5
Lengte/tydsduur gepas/geskik	1	2	3	4	5
Raak (*to-the-point*) woordkeuse en kreatiewe taalgebruik	1	2	3	4	5
Totaal vir inhoud (40)					
Aanbieding					
Algemene voorkoms en netheid (*general appearance, neatness*)	1	2	3	4	5
Sinvolle verhooggebruik (*sensible use of stage*)	1	2	3	4	5
Bewegings: gemotiveerd, doelgerig, gepas	1	2	3	4	5
Stem: Variasie, karakterisering	1	2	3	4	5
Stem: Volume, artikulasie	1	2	3	4	5
Genoegsame pousering; rustige tempo (*enough pauses; relaxed tempo*)	1	2	3	4	5
Liggaamsgebruik: natuurlikheid, beweeglikheid (*use of body: naturalness, mobility*)	1	2	3	4	5
Gepaste, deurlopende (*continuous*) karakterisering	1	2	3	4	5
Wisselwerking (*interaction*) tussen inhoud en aanbieding	1	2	3	4	5
Gehoorrespons	1	2	3	4	5
Algehele indruk (*impression*) van aanbieding	1	2	3	4	5
Totaal vir aanbieding (60)					
TOTAAL					
Kommentaar:					

Vrae:

1. Gebruik van die byvoeglike naamwoorde in die beoordeelvorm en skryf twee sinne by die "Kommentaar"-gedeelte van die vorm in waarin jy die deelnemer komplimenteer met sy/haar aanbieding.

   Voorbeeld: 'n *Goeie* aanbieding, maar onthou om harder te praat. Of: Jou tempo kan *stadiger* wees.

2. Gee die ontbrekende (*missing*) Afrikaanse of Engelse vertaling van die woorde in die volgende tabel:

Probeer self aan die woorde dink en dan kyk jy in jou woordeboek as jy sukkel!

Afrikaans	Engels
onderwerp	
	build-up
inleiding	
geskik	
karakterisering	
	audience response
	presentation
	plot
slot	

Afrikaans	Engels
artikulasie	
	movements
	voice
gemotiveerd	
	variation
	impression
	duration
gepas	
treffend	

3. Voltooi nou die volgende deur elke keer die regte *trap van vergelyking* in te vul:

Stellende trap	Vergrotende trap	Oortreffende trap
	treffender	
		mees logiese
geskik		
gepas		
	kreatiewer	
raak		
	sinvoller	
	natuurliker	
	jonger	jongste
beweeglik		

4. Die intensiewe vorm van "logies" is "doodlogies". Kies uit kolom B die regte woord om van die woord in kolom A 'n *intensiewe vorm* te maak en skryf dit dan in kolom C neer:

Kolom A	Kolom B	Kolom C
af	dood	
verlief	bloed	
reguit	mors	
moeg	brand	
maer	smoor	
jonk	stok	
dronk	dol	
oud	pyl	

5. Maak van die volgende vetgedrukte werkwoorde *deelwoorde*:

Voorbeeld: Die water **drup** (werkwoord). ➞ Die **druppende** (deelwoord) water.

a) Die deelnemer **praat**. ➞ Die _______________ deelnemer
b) Die teks is **voorgeskryf**. ➞ Die _______________ teks
c) Die papier het **geskeur**. ➞ Die _______________ papier
d) Haar hart is **gebreek**. ➞ Sy het 'n _______________ hart.

6. Vul die *regte vorm* (attributief of predikatief) van die vetgedrukte byvoeglike naamwoorde in:

a) Die deelnemer se taalgebruik is **geskik**. ➞ Sy gebruik _____________ taal.
b) Die deelnemer se taalgebruik is **gepas**. ➞ Sy gebruik _____________ taal.
c) Die deelnemer se inleiding is **treffend**. ➞ Sy het 'n _____________ inleiding.
d) Die deelnemer se progressie is **logies**. ➞ Daar is 'n _____________ progressie.
e) Die deelnemer se handgebare is **natuurlik**. ➞ Sy gebruik _____________ handgebare.
f) Haar toneelspel is **kreatief**. ➞ Sy het 'n _____________ styl.

7. Voltooi nou ook die volgende *vergelykings* in deur een van die byvoeglike naamwoorde in die blokkie hieronder te kies:

taai	kwaai	dapper	doof	bitter	trots	rond

a) So ____________ soos 'n kwartel
b) So ____________ soos 'n ratel
c) So ____________ soos 'n koeël
d) So ____________ soos gal
e) So ____________ soos 'n pou
f) So ____________ soos 'n leeu
g) So ____________ soos 'n tierwyfie

Best Books Eksamenhulp: Graad 9 Taal- en leesoefenboek

Eerste Addisionele Taal

Saamgestel deur Alta Engelbrecht

BEST BOOKS

Inhoudsopgawe

1. **Hoofstuk 1: Klankleer (*sounds/phonics*)** 1
    - Begripstoets 1
    - Woordeskatuitbreiding (*vocabulary expansion*) 6
    - Vokale (*vowels*) 6
    - Diftonge (*diphthongs*) 7
    - Konsonante (*consonants*) 8
    - Stemhebbende en stemlose klanke (*voiced and unvoiced sounds*) 8
    - Klankbou (*phonology*) 9
    - Lettergrepe en klankgrepe (*letter syllables and sound syllables*) 10
    - Klankverskynsels (*sound phenomena*) 12
    - Hooflettergebruik (*capital letters*) 13
    - Lees- en skryftekens (*punctuation and diacritical marks*) 14
    - Beklemtoning (*emphasis*) 16
    - Hersiening 17
2. **Hoofstuk 2: Woordvorming (*word formation*)** 21
    - Begripstoets 21
    - Basisvorm/stam (*root word*) 22
    - Simpleks of kompleks (*simplex or complex*) 23
    - Afleidings (*derivatives*) 24
    - Voorvoegsels (*prefixes*) 24
    - Agtervoegsels (*suffixes*) 25
    - Samestellings (*compounds*) 26
    - Kern en bepaler (*core and qualifier*) 28
    - Verbindingsklanke (*connecting sounds*) 28
    - Samestellende afleidings (*derivatives plus prefixes and suffixes*) 29
    - Afkortings, akronieme en letternaamwoorde (*abbreviations, acronyms and letter words*) 30
    - Nuutskeppings/neologismes (*neologisms*) 31
    - Leenwoorde (*loan words*) 32
    - Hersiening 32
3. **Hoofstuk 3: Selfstandige naamwoorde (*nouns*) en voornaamwoorde (*pronouns*)** 36
    - Begripstoets 36
    - Selfstandige naamwoorde (*nouns*) 38
    - Eiename (*proper nouns*) 38
    - Abstrakte selfstandige naamwoorde (*abstract nouns*) 41
    - Soortname (*common nouns*) 41
    - Versamelname (*collective nouns*) 43
    - Meervoudsvorme (*plural forms*) 44
    - Verkleiningsvorme (*diminutives*) 48
    - Geslag – manlik en vroulik (*gender – male and female*) 51
    - Voornaamwoorde (*pronouns*) 54
        - Persoonlike en besitlike voornaamwoorde (*personal and possessive pronouns*) 54
        - Onpersoonlike voornaamwoorde (*impersonal pronouns*) 55
        - Aanwysende voornaamwoorde (*"determining" pronouns*) 56
        - Betreklike voornaamwoorde (*relative pronouns*) 56
        - Wederkerende voornaamwoorde (*reflexive pronouns*) 57
    - Hersiening 57
4. **Hoofstuk 4: Byvoeglike naamwoorde (*adjectives*)** 61
    - Begripstoets 61
    - Byvoeglike naamwoorde (*adjectives*) 64
    - Attributiewe en predikatiewe byvoeglike naamwoorde (*attributive and predicative adjectives*) 65
    - Trappe van vergelyking (*degrees of comparison*) 67
    - Vergelykings (*comparisons/similes*) 70
    - Intensiewe vorme (*intensive forms*) 71
    - Deelwoorde (*participles*) 74
    - Hersiening 76
5. **Hoofstuk 5: Werkwoorde (*verbs*) en bywoorde (*adverbs*)** 79
    - Begripstoets 79
    - Werkwoorde (*verbs*) 81
    - Hoofwerkwoorde (*main verbs*) 82
    - Koppelwerkwoorde (*copulative verbs*) 82
    - Deeltjiewerkwoorde of skeibare werkwoorde (*phrasal verbs*) 83
    - Onskeibare werkwoorde (*verbs that cannot be separated*) 84
    - Hulpwerkwoorde (*auxiliary verbs*) 85

Verlede tyd en toekomende tyd van werkwoorde (*the past and the future tense of verbs*) 87
Vaste werkwoorde (*fixed verbs*) 90
Bywoorde (*adverbs*) 91
Hersiening 92
6. Hoofstuk 6: Ander woordsoorte (*parts of speech*) 96
Begripstoets 96
Lidwoorde (*articles*) 100
Telwoorde (*numerical adjectives*) 101
Voorsetsels (*prepositions*) 106
Vaste voorsetsels (*fixed prepositions*) 109
Voegwoorde (*conjunctions*) 110
Tussenwerpsels (*interjections*) 113
Hersiening 114
7. Hoofstuk 7: Sinsleer (*syntax*) 117
Begripstoets 117
Onderwerp, voorwerp en gesegde in sinne (*object, subject and verb in sentences*) 119
Byvoeglike en bywoordelike bepalings (*adjectival and adverbial phrases*) 121
Byvoeglike en bywoordelike bysinne (*adjectival and adverbial clauses*) 123
Infinitiewe vorm (*infinitive form*) 125
Enkelvoudige, saamgestelde en veelvoudige sinne (*simple, complex and compound sentences*) 126
Woordorde in sinne (*word order in sentences*) 128
S(v^1)TOMP(v^2)I 129
Ontkenning (*negation*) 133
Sinstipes (*types of sentences*) 136
Lydende en bedrywende vorm (*passive and active voice*) 138
Direkte en indirekte rede (*direct and indirect speech*) 141
Hersiening 143
8. Hoofstuk 8: Betekenisleer (*semantics*) 147
Begripstoets 147
Letterlike en figuurlike taalgebruik (*literal and figurative language*) 151
Idiomatiese uitdrukkings/idiome (*idiomatic expressions/idioms*) 151
Sinonieme (*synonyms*) 155
Antonieme/teenoorgesteldes (*antonyms/opposites*) 157
Homonieme (*homonyms*) 157
Homofone (*homophones*) 160
Paronieme (*paronyms*) 161
Woorde wat maklik verwar word (*words easily confused*) 162
Een woord vir ’n omskrywing (*one word for a description*) 163
Hersiening 165
Woordeskatuitbreiding (*vocabulary expansion*) 167
9. Oefenvraestel 168
10. Bibliografie 173

Voornaamwoorde (*pronouns*)

Pronouns in English and Afrikaans help us **not to have to repeat nouns**.

For example:

- **Hassim** talks to **Hassim's sister** in **Hassim's classroom** at school to ask **Hassim's sister** if **Hassim' sister** would lend **Hassim** some money to buy a sandwich.
- **Hassim** praat met **Hassim se suster** in **Hassim se klaskamer** by die skool om vir **Hassim se suster** te vra of **Hassim se suster** vir **Hassim** sal geld leen om 'n toebroodjie te koop.

We use pronouns in order not to repeat names:

- Hassim praat met **sy** suster in **sy** klaskamer by die skool om **haar** te vra of **sy** vir **hom** geld sal leen om 'n toebroodjie te koop.

Persoonlike en besitlike voornaamwoorde (*personal and possessive pronouns*)

The bold words in the above example are all pronouns (*voornaamwoorde*). They can take the place of nouns (*selfstandige naamwoorde*) in a sentence. Make sure that you know the Afrikaans translation of the personal pronouns very well.

English pronoun	Afrikaans pronoun	English pronoun (possessive)	Afrikaans pronoun (possessive)	English pronoun (possessive)	Afrikaans pronoun (possessive)
I	ek	mine	myne	**my** pen	**my** pen
you	jy	yours	joune	**your** pen	**jou** pen
he	hy	his	syne	**his** pen	**sy** pen
she	sy	hers	hare	**her** pen	**haar** pen
they	hulle	their	hulle s'n	**their** pen	**hulle** pen
we	ons	ours	ons s'n	**our** pen	**ons** pen
you (*respectful*)	u	yourself	uself	**your** pen	**u** pen
you	julle	yours	julle s'n	**your** pen	**julle** pen

In the exams you may be asked to do the following:

1. Replace the noun with the applicable pronoun.
2. Choose the correct form of the pronoun.

Remember to translate the sentence in English in your mind and then replace the pronouns with the words that you have learned.

1. Kies enige Afrikaanse voornaamwoord (*pronoun*) uit die tweede kolom hierbo en gebruik dit in die sinne wat volg saam met 'n voornaamwoord uit die ander Afrikaanse kolomme. (*There are different possibilities and you may use the same word more than once.*)

Voorbeeld: Hy verveel ons.

a) __________ is bang vir __________.
c) __________ verwag __________.
b) __________ groet __________.
d) __________ terg __________.

Ways to distinguish rules of the degrees of comparison:

1. Make sure that the word is indeed an adjective and can therefore be used in the comparative or superlative degree.
2. If **two things are compared** (by using the word "as" in Afrikaans), the adjective will be in the comparative degree (*vergrotende trap*), e.g.
   - o My mother is **older** *than* my father.
   - o My ma is **ouer** *as* my pa.
3. If **two (or more) things are compared** using "hoe", the comparative degree (*vergrotende trap*) is used, e.g. *Hoe* **harder** jy oefen, *hoe* **gouer** sal jy dit regkry en *hoe* **blyer** sal jou ouers wees. (The harder you practise, the quicker you'll be able to do it and the happier your parents will be.)

   Note: Some adverbs (*bywoorde*) may also have degrees of comparison like the example above (*hard* → *harder* → *hardste; bly* → *blyer* → *blyste*).

4. "Die" (*the*) can always be used with the superlative degree, e.g.
   - o She has *the* **most beautiful** eyes he has ever seen.
   - o Sy het *die* **mooiste** oë wat hy nog ooit gesien het.

As 'n meerlettergrepige woord op 'n -**e** eindig, gebruik ons "meer" en "mees" om die trappe van vergelyking aan te dui, byvoorbeeld: tevred<u>e</u> → **meer** tevrede → **mees** tevrede.

Hier volg 'n opsomming van die belangrikste reëls vir die trappe van vergelyking:

EEN VOKAAL (**a**, **e**, **i**, **o** en **u**) As 'n woord 'n kort vokaal het, verdubbel die konsonant en skryf ons -**ter** agteraan in die vergrotende trap		
vet	vetter	vetste
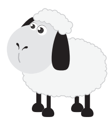	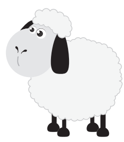	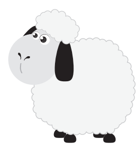
DUBBELVOKAAL (**aa**, **ee**, **oo** en **uu**) As die laaste lettergreep 'n dubbelvokaal het, val die een vokaal *weg* in die vergrotende trap en word -**er** agteraan gevoeg		
skoon	skoner	skoonste
DIFTONGE/VOKALE MET TWEE LETTERS		
vuil vies soet	vuiler vieser soeter	vuilste viesste soetste
	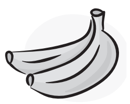	

EEN VOKAAL (**a**, **e**, **i**, **o** en **u**) + **g** As 'n woord op 'n kort vokaal en 'n -**g** eindig, skryf ons -**ter** agteraan in die vergrotende trap		
sag	sagter	sagste
DUBBELVOKAAL (**aa**, **ee**, **oo** en **uu**) + **g** of **d** As 'n woord eindig op 'n -**g** of -**d**, *val* die -**g** en -**d** in die vergrotende trap *weg* en word -**er** agteraan gevoeg		
laag	laer	laagste
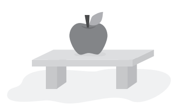	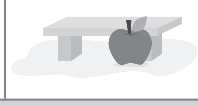	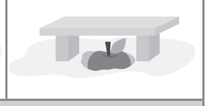
DIFTONGE + d		
koud	kouer	koudste
		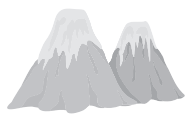

Example:

S	v^1	T	O	M	P	v^2	I
Die ma	soen						
Die ma	soen	soggens voor skool					
Die ma	soen	soggens voor skool	haar dogter				
Die ma	soen	soggens voor skool	haar dogter	saggies			
Die ma	soen	soggens voor skool	haar dogter	saggies	op haar wang		
Die ma	soen	soggens voor skool	haar dogter	saggies	op haar wang		om totsiens te sê.
Die ma	het	soggens voor skool	haar dogter	saggies	op haar wang	gesoen	om totsiens te sê.
Die ma	sal	soggens voor skool	haar dogter	saggies	op haar wang	soen	om totsiens te sê.

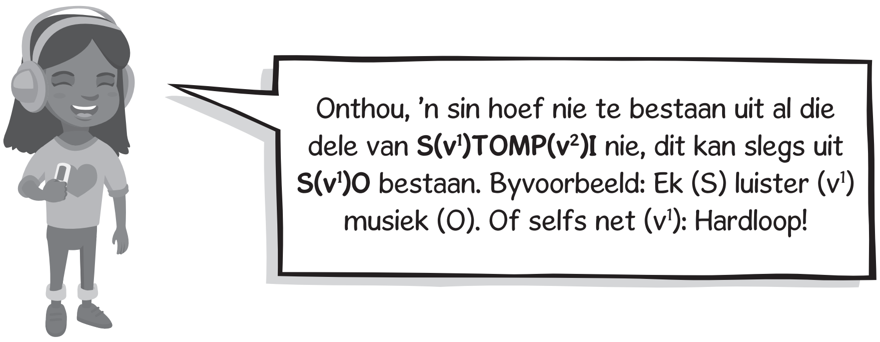

1. Onderstreep die onderwerp (*subject*), omkring enige bywoordelike bepalings van plek, wyse en tyd (*adverbial clauses of place, manner and time*) en trek 'n blokkie om die voorwerp (*object*) indien daar een is.
   a) Hy het my voete vanmiddag onophoudelik gekielie.
   b) Ek wonder of ek later gou-gou na die kafee toe moet stap.
   c) Die seun speel heeldag lank sokker by die skool.
   d) Brian sal môreaand vroeg na die konsert by die stadion gaan.
2. Sit nou die gesegde (*verb part*), tyd (*time*) of wyse (*manner*) tussen hakies op die regte plek in die volgende sinne en skryf dan die sinne reg oor:
   a) Sy haar naels by die huis. (vanaand) (verf)

   ____

   b) Hy die sleutel in die slot. (draai) (stadig)

   ____

   c) My pa 'n skaatsplank by die winkel. (vandag) (koop)

   ____

2. Kies nou die *gepaste sinoniem* (*best synonym*) tussen hakies in die volgende sinne en omkring dit:
   a) Die leerder kan nie loop nie, hy is (fisies beperk/gebreklik).
   b) Hy drink te veel bier; kyk sy groot (maag/pens).
   c) Sy lê saggies in haar kamer en (huil/tjank).
   d) Die kalfie (drink/suip) heerlik aan sy ma.
   e) Dis beter om liewers jou (mond/bek) te hou.

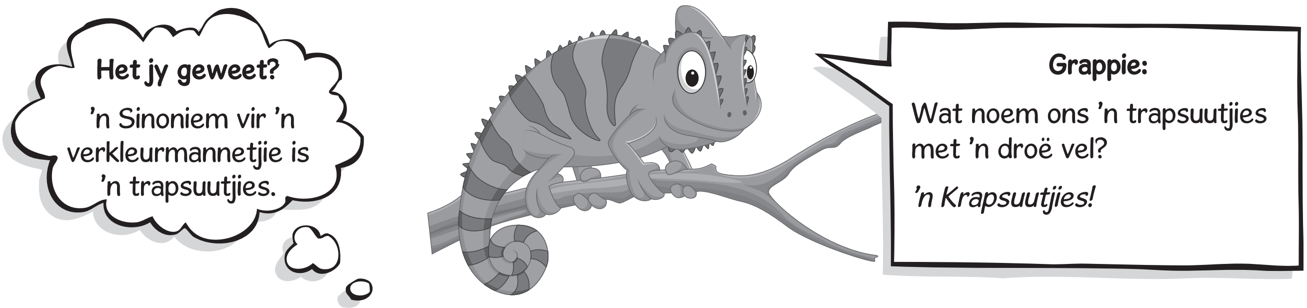

(Grappie uit: Van der Lugt, P. 2015. *Hoe meer haas … hoe minder wortels!*. Kaapstad: Tafelberg.)

3. Verbind die vetgedrukte (*bold*) *sinonieme* in kolom A en kolom B met 'n lyn:

Kolom A	Kolom B
Die bekende **akteur** speel nou in 'n nuwe film.	Die skilpad kom **stadig** aangestap.
Ons sal hieroor moet **praat**.	Sy is 'n uitstekende **toneelspeler**.
Die **vertelling** het my aandag vasgevang.	Kom ons **bespreek** net eers die saak.
Iemand wat **handig** is, kan alles regmaak.	Wat 'n **intelligente** vraag!
Slim gedink, my kind!	Dit lyk asof sy van Ierse **herkoms** is met haar rooi hare.
Sy het dit nie **opsetlik** gedoen nie.	Sy is 'n **afgunstige** mens wat niemand anders iets gun (*grant*) nie.
Sy is ongetwyfeld (*undoubtedly*) van adellike (*noble*) **afkoms**.	Hy het uitstekende **resultate** behaal.
Jy **verneder** (*humiliate*) iemand as jy op hulle skree.	Sy is **knap** met naaldwerk.
Die onderwyser is die een wat almal altyd **aanmoedig** (*encourage*).	Jy moet die resep se stappe **noukeurig** volg.
Sy eksamen**uitslae** was uitstekend.	Die **storie** was spannend.
Meisies kan nogal **jaloers** wees op mekaar.	Hy het **aspris** nie vir haar gevra nie.
Party mense is net so **tydsaam** asof hulle die hele dag het om iets te doen.	As iemand jou **afkraak**, laat dit jou sleg voel.
Hy lyk **presies** soos sy pa.	Die kaptein **motiveer** sy span.

4. Skryf nou ook die volgende woorde se sinonieme neer. Kies die regte woord uit die raampie.

stelsel weerklink skenking wreed werklikheid onbeskaafd

a) barbaars ______________________ d) realiteit ______________________
b) eggo ______________________ e) onmenslik ______________________
c) sisteem ______________________ f) donasie ______________________

Best Books Eksamenhulp: Graad 10 Taal- en leesoefenboek

vir Eerste Addisionele Taal

Saamgestel deur Marelize Swanepoel

BEST BOOKS

Inhoudsopgawe

Hoofstuk 1: Klankleer (*sounds/phonics*)
Begripstoets
Vokale – drie groepe vokale (*three groups of vowels*)
Diftonge (*diphthongs*)
Konsonante (*consonants*)
Klankverskynsels (*sound phenomena*)
Ontronding (*derounding*)
Oorronding (*labialisation/overrounding*)
Assimilasie (*assimilation*)
Beklemtoning (*word stress*)
Lettergrepe (*syllables*)
Hoofletters (*capital letters*)
Leestekens (*punctuation marks*)
Hersieningsoefening
Hoofstuk 2: Woordvorming (*morphology*)
Begripstoets
Kern en bepaler (*core and determiner*)
Simpleks of kompleks (*simplex or complex*)
Samestellings (*compounds*)
Afleidings (*derivatives*)
Voorvoegsels/premorfeme (*prefixes*)
Agtervoegsels/postmorfeme (*suffixes*)
Samestellende afleidings (*compounds plus prefixes and/or suffixes*)
Afkortings (*abbreviations*)
Akronieme (*acronyms*)
Skryftekens (*diacritical marks*)
Spelling en spelpatrone (*spelling rules and conventions*)
Woorde wat eindig op **d** en **t**
Woorde wat eindig op of begin met **v** of **f**
Los en vas skryf van woorde
Hersieningsoefening
Hoofstuk 3: Die selfstandige naamwoord (*noun*) en voornaamwoord (*pronoun*)
Begripstoets
Selfstandige naamwoorde (*nouns*)
Meervoudsvorme (*plural forms*)
Verkleiningsvorme (*diminutives*)
Geslagswoorde (*gender nouns*)
Versamelname (*collective nouns*)
Voornaamwoorde (*pronouns*)
Hersieningsoefening
Hoofstuk 4: Die byvoeglike naamwoord (*adjective*)
Begripstoets
Byvoeglike naamwoorde (*adjectives*)
Attributiewe en predikatiewe vorm (*attributive and predicative forms*)
Trappe van vergelyking (*degrees of comparison*)
Vergelykings (*similes*)
Intensiewe vorme (*intensive forms*)
Hersieningsoefening
Hoofstuk 5: Werkwoorde (*verbs*) en bywoorde (*adverbs*)
Begripstoets
Werkwoorde (*verbs*)
Hoofwerkwoorde (*main verbs*)
Hulpwerkwoorde (*auxiliary verbs*)
Deeltjiewerkwoorde (*particle verbs*)
Onskeibare werkwoorde (*inseparable verbs*)
Deelwoorde (*participles*)
Koppelwerkwoorde (*copulative verbs*)
Sinne met die werkwoorde “het” en “is”
Sinne met die werkwoorde “ken” en “weet”
Tye van werkwoorde (*tenses of verbs*)
Bywoorde (*adverbs*)
Hersieningsoefening
Hoofstuk 6: Ander woordsoorte (*parts of speech*)
Begripstoets
Lidwoorde (*articles*)
Telwoorde (*numerals*)
Tydsaanduiding (*indicating time*)
Geldeenhede (*currencies*)
Weer- en ander simbole (*weather and other symbols*)
Tussenwerpsels (*interjections*)
Voegwoorde (*conjunctions*)
Voorsetsels (*prepositions*)
Hersieningsoefening

Hoofstuk 7: Sinsleer (*syntax*)

Begripstoets

Onderwerp, voorwerp en gesegde in sinne (*object, subject and verb*)

Infinitiewe vorm (*infinitive form*)

Woordorde in sinne (*word order in sentences*)

Sinsoorte

- Enkelvoudige sin (*simple sentence*)
- Saamgestelde sin (*complex sentence*)
- Veelvoudige sin (*compound sentence*)

Byvoeglike en bywoordelike bepalings (*adjectival and adverbial modifiers*)

Byvoeglike en bywoordelike bysinne (*adjectival and adverbial clauses*)

Tipes sinne (*types of sentences*)

Tye (*tenses*)

Ontkenning (*negation*)

Direkte en indirekte rede (*direct and indirect speech*)

Lydende en bedrywende vorm (*passive and active voice*)

Hersieningsoefening

Hoofstuk 8: Betekenisleer (*semantics*)

Begripstoets

Letterlike en figuurlike taal (*literal and figurative language*)

- Idiomatiese uitdrukkings (*idiomatic expressions*)
- Spreekwoorde (*proverbs*)

Antonieme en sinonieme (*antonyms and synonyms*)

Homofone en homonieme (*homophones and homonyms*)

Polisemie (*polysemes*)

Paronieme (*paronyms*)

Verwarrende woorde (*words easily confused*)

Een woord vir 'n omskrywing (*one word for a description*)

Leenwoorde (*loan words*)

Nuutskeppings (*neologisms*)

Sleng/informele taal (*slang/colloquial language*)

Hersieningsoefening

Vraestelle

- Junie-eksamen
- November-eksamen

Bibliografie

Hoofstuk 3: Die selfstandige naamwoord (*noun*) en voornaamwoord (*pronoun*)

In this chapter, you will
◦ answer comprehension and language questions based on an excerpt from a youth novel and a competition. ◦ study different types of nouns (*selfstandige naamwoorde*) ◦ look at the rules for forming plurals (*meervoude*) and apply them. ◦ learn more about diminutives (*verkleinwoorde*) ◦ study different types of pronouns (*voornaamwoorde*) ◦ practise indicating gender (*geslag*) ◦ look at collective nouns (*versamelname*) ◦ revise nouns and pronouns.

Begripstoets (*comprehension test*)

Lees die onderstaande uittreksel (*excerpt*) uit *Elf dae in Parys* en beantwoord dan die vrae.

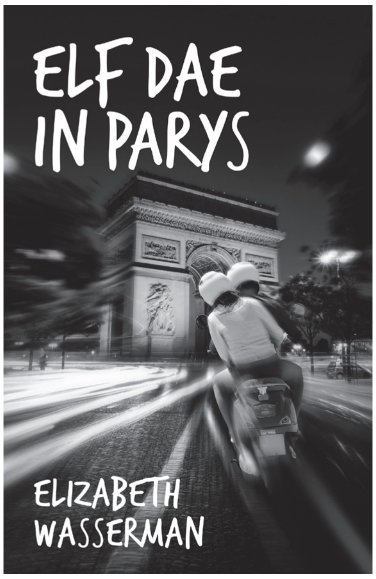

"Word wakker!" sê Tombi dringend (*urgently*) langs Emma se bed. "Ons het sowaar verslaap!"

Daar is skaars tyd om gou te stort en aan te trek voor ontbyt (*breakfast*).

Hulle kom uitasem (*out of breath*) in die eetkamer aan, net betyds om die onvriendelike Francine te bedank vir die koppies koffie wat sy voor hulle neersit. 'n Roomkleurige (*cream-coloured*) koevert rus langs Emma se bord.

"Wat is dit?" gil Clarissa en gryp 'n soortgelyke koevert by Tombi se sitplek.

"Haai, gee terug! Dit het my naam op!" protesteer (*protests*) Tombi.

Maar tevergeefs (*in vain*). Clarissa hou die koevert in die lug, buite bereik (*out of reach*) van Tombi se grypende hande. "Wie skryf vir jou love letters in Parys, hè?" koggel (*tease*) sy.

Die ander kom nuuskierig (*curiously*) nader. Clarissa geniet die oomblik terdeë (*thoroughly*). Sy snuif (*sniffs*) teatraal (*theatrically*) aan die koevert. "Hmm, ruik na intrige en duur aftershave. Wat doen ons Ipi Tombi so stilletjies onder ons neuse?"

Sy vat 'n tafelmes, zirts die koevert oop en trek 'n vel dik roomkleurige papier uit.

"Die Suid-Afrikaanse ambassade nooi jou sowaar na 'n bal ter ere van (*in honour of*) die burgemeester van Parys!" gil sy geskok. "Maar hoekom? En waar's my brief?"

Die uitnodiging (*invitation*) word van hand tot hand aangestuur en gelees. Allerhande opmerkings (*all sorts of remarks*) word gemaak, die meeste daarvan katterig (*bitchy*).

Emma het haar koevert ook stil-stil oopgemaak. Daar staan dit: sy word uitgenooi na 'n bal in die ambassade, vanaand om 20:00. Drag: formeel. Liewe hemel, wat gaan sy aantrek!

Clarissa begin opnuut kla oor sy nie ook genooi is nie. Nog stemme val by haar in (*are added to hers*).

Madame Flaubert verskyn uit die kombuis. "Wat gaan hier aan?" vra sy kwaai.

Die eetkamer raak stil. Iemand druk vinnig die uitnodiging in Tombi se hande. Almal behalwe Clarissa gaan sit.

"Tombi het 'n uitnodiging gekry na die Suid-Afrikaanse ambassadeur se bal," kerm dié. "Hoe is dit moontlik? Is ons dan nie ook genooi nie?"

Madame Flaubert glimlag fyntjies (*slightly*). "Nee, julle is nie. Die ambassadeur het versoek (*requested*) dat twee van die groep die bal bywoon as verteenwoordigers (*representatives*) van die jeug van Suid-Afrika, en sy het spesifiek vir Tombi en Emma gevra."

Alle oë draai na Emma. Sy sit soos 'n haas vasgevang (*caught*) in motorligte en voel sommer skuldig (*guilty*), asof sy op heterdaad betrap (*caught red-handed*) is dat sy iets ongeoorloofs (*unlawful*) doen.

'n Rumoer (*great noise*) bars opnuut los. "Gee, laat ek sien!" gil Clarissa en probeer Emma se uitnodiging gryp.

Juffrou Lategan kom vinnig die eetkamer binne. "Het julle dan geen maniere nie?" raas sy. "Gaan sit, Clarissa!"

Die blonde meisie gehoorsaam (*obeys*), maar sy gluur (*glowers*) na Emma en Tombi soos 'n brak (*mutt*) wie se been afgevat is.

"Vanaand gaan ons die Latynse Kwartier (*Latin Quarter*) besoek," sê juffrou Lategan, "deur die systraatjies (*side streets*) wandel (*stroll*), na die straatmusikante luister en regte Franse kos eet by 'n tipiese sypaadjiesrestaurant. Tombi en Emma word natuurlik verskoon, want hulle het ander verpligtinge (*obligations*), soos julle almal nou weet. Daar sal geen verdere bespreking (*further discussion*) van die saak wees nie, dankie."

[Uittreksel uit: Wasserman, E. 2016. *Elf dae in Parys*. Kaapstad: Tafelberg.]

1. Beskryf in jou EIE woorde wat *verslaap* in die eerste paragraaf beteken. (1)

   ____

2. Wie het verslaap? (2)

   ____

3. **Emma en Tombi kon nie stort voor ontbyt nie.**

   3.1 Is die stelling WAAR of ONWAAR? ____________ (1)

   3.2 Motiveer jou antwoord op vraag 3.1. (1)

   ____

   ____

4. Wie het die roomkleurige koevert eerste oopgemaak? (1)

   ____

5. Wat het hierdie persoon gedink staan geskryf in Tombi se koevert? (1)

   ____

   ____

6. Waarmee het hierdie persoon die koevert oopgemaak? Haal EEN (1) WOORD aan om jou antwoord te staaf. (1)

7. Na watter geleentheid (*event*) word Emma en Tombi genooi? (1)

8. Wie het Emma en Tombi na die geleentheid uitgenooi? (1)

9. Die woord "katterig" wys die ander was . . .
   A ongemanierd.
   B onbeskof.
   C jaloers.
   D kwaad. (1)

10. Dink jy Emma was versigtig (*wary*) vir die ander kinders? Gee 'n rede. (1)

11. Het Clarissa rede gehad (*had reason*) om ongelukkig te wees? Antwoord JA of NEE en motiveer jou antwoord. (1)

12. Waarom is Emma en Tombi genooi en Clarissa nie? (2)

13. Kan dit wat in die eetkamer beskryf word, werklik gebeur het? Antwoord JA of NEE en motiveer jou antwoord. (1)

14. Verduidelik wat met "gluur" bedoel word. (1)

15. Noem die DRIE (3) AKTIWITEITE wat juffrou Lategan en die ander kinders in die Latynse Kwartier gaan doen. (3)

16. Clarissa gebruik baie Engelse woorde wanneer sy praat. Bespreek Clarissa se taalgebruik (*use of language*) in die eerste gedeelte van die uittreksel. (2)

17. Voltooi die volgende tabel deur DRIE (3) VOORBEELDE VAN ELK uit die teks neer te skryf: (6)

Eiename (*proper nouns*)	
Soortname (*common nouns*)	

18. Vul die KORREKTE ontbrekende (*missing*) VOORNAAMWOORDE (*pronouns*) in: (6)

Tombi het ________ (Emma) wakker gemaak. _____ (Tombi) wou nie hê hulle moes laat wees vir ontbyt nie. Die briewe was langs ________ bord. Clarissa het nie geweet (wat + vir) ________________ die koeverte was nie. Die ambassade het die twee meisies genooi na die bal. Clarissa wou weet waar ____________ uitnodiging was en het gekla dat ___________ ook genooi moes wees.

19. Skryf die KORREKTE MEERVOUDS- en VERKLEININGSVORME (*plural and diminutive forms*) van die volgende woorde neer: (10)

Selfstandige naamwoord	Meervoud	Verkleining
eetkamer		
koevert		
brief		
uitnodiging		
been		

[TOTAAL: 44 PUNTE]

Selfstandige naamwoorde (*nouns*)

A noun (*selfstandige naamwoord*) describes a person, place, thing, event, object, state of being, quality or concept. Most often a noun refers to something you can see, hear, touch, smell or taste. Only nouns can be written in a plural and diminutive form or can take gender. Only nouns can be used with the articles "**die**" (the) and " **'n**" (a/an). Nouns can be replaced with a pronoun (*voornaamwoord*).

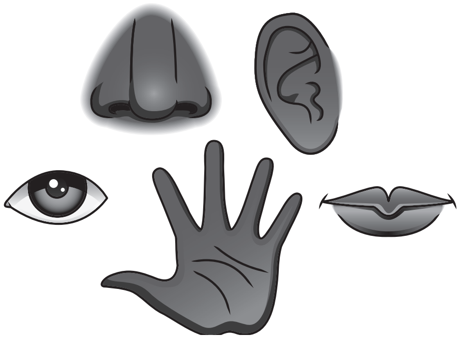

1. HERRANGSKIK (*rearrange*) die volgende selfstandige naamwoorde (*nouns*) in die KORREKTE kolomme.

Tombi	eetkamer	Parys	koffie	rumoer
burgemeester	intrige	Chez Flaubert	tafelmes	water

Soortnaam (*common noun*)	**Eienaam** (*proper noun*)	**Stof- en massanaamwoord** (*material and mass noun*)	**Abstrakte selfstandige naamwoord** (*abstract noun*)

Daar is VYF TIPES selfstandige naamwoorde:

Selfstandige naamwoord

- **Soortnaam** (*common noun*) — Dinge waaraan ons kan vat en wat ons kan sien, hoor, proe of ruik, bv. *tafel, venster, pastei, voël, hond, kos*.
- **Eienaam** (*proper noun*) — Spesifieke name wat altyd met 'n hoofletter geskryf word, bv. *Emma, Tombi, Parys*.
- **Massanaamwoord** (*material and mass nouns*) — Naamwoorde wat iets aandui wat nie getel kan word nie en dus nie 'n meervoudsvorm het nie, bv. *koffie, water, goud, katoen, stof*.
- **Abstrakte selfstandige naamwoord** (*abstract noun*) — Name van dinge soos gevoelens wat ons nie fisies kan sien of aan kan vat nie, bv. *liefde, intrige, rumoer, haat*.
- **Versamelnaam** (*collective noun*) — 'n Versamelnaam staan dikwels voor 'n ander selfstandige naamwoord. Dit beskryf 'n groep dinge of mense van dieselfde soort, bv. *'n swerm bye*.

Wat is die verskille (*differences*) tussen 'n soortnaam (*common noun*) en 'n eienaam (*proper noun*)?

Common noun (*soortnaam*)	**Eienaam** (*proper noun*)
▪ A common noun names any person, place or thing. ▪ It does not start with a capital letter.	▪ A proper noun names a specific person, place or thing. ▪ It always starts with a capital letter.

Common noun (*soortnaam*)	**Eienaam** (*proper noun*)
chauffeur **koevert**	**Parys** **Clarissa**

2. Identifiseer (*identify*) die ONDERSTREEPTE SELFSTANDIGE NAAMWOORDE:
   a) ’n Roomkleurige koevert rus langs Emma se bord.

   ____

   b) Madame Flaubert verskyn uit die kombuis.

   ____

   c) Dit het my naam op.

   ____

   d) Sy sit soos ’n haas vasgevang in motorligte.

   ____

   e) Die koevert ruik na intrige.

   ____

3. VERANDER die volgende soortname na EIENAME.
   Voorbeeld: taal – Afrikaans.
   a) meisie ____________________
   b) straat ____________________
   c) kar ____________________
   d) speelding ____________________
   e) klere ____________________

4. OMKRING (*circle*) al die SELFSTANDIGE NAAMWOORDE:

wakker; bed; is; stort; hulle; koppies koffie; betyds; koevert; gryp; hande; nuuskierig; neuse; papier; nooi; burgemeester; geskok; stemme; kombuis; eetkamer; uitnodiging; Tombi; oë.

5. Kies en OMKRING (*circle*) die KORREKTE VORM van die woorde tussen hakies:
   a) Juffrou Lategan moes amper vir Tombi en Emma uit hul (bedens/beddens) gooi.
   b) Clarissa wou aan albei (koeverte/koevertte) ruik.
   c) Die (briefe/briewe) in die koeverte was roomkleurig.
   d) Die ander gaan in die (systraate/systrate) van die Latynse Kwartier rondloop.

Best Books Eksamenhulp: Graad 11 Taal- en leesoefenboek

vir Eerste Addisionele Taal

Saamgestel deur Marelize Swanepoel

BEST BOOKS

Inhoudsopgawe

Hoofstuk 1: Klankleer (*phonics/sounds*)

Begripstoets

Vokale – drie groepe vokale (*three groups of vowels*)

Diftonge (*diphthongs*)

Konsonante (*consonants*)

Klankverskynsels (*sound phenomena*)

- Ontronding (*derounding*)
- Oorronding (*labialisation/overrounding*)
- Assimilasie (*assimilation*)

Lettergrepe en klankgrepe (*syllables and speech sounds*)

Beklemtoning (*word stress*)

Hooflettergebruik (*use of capital letters*)

Leestekens (*punctuation marks*)

Hersieningsoefening

Hoofstuk 2: Woordvorming (*morphology*)

Begripstoets

Kern en bepaler (*core and determiner*)

Simpleks of kompleks (*simplex or complex*)

Samestellings (*compounds*)

Afleidings (*derivatives*)

Voorvoegsels (*prefixes*)

Agtervoegsels (*suffixes*)

Samestellende afleidings (*compounds plus prefixes and/or suffixes*)

Afkortings (*abbreviations*)

Akronieme (*acronyms*)

Skryftekens (*diacritical marks*)

Spelling en spelpatrone (*spelling rules and conventions*)

- Woorde wat eindig op -**d** en -**t**
- Woorde wat eindig op of begin met **v** of **f**
- Los en vas skryf van woorde

Hersieningsoefening

Hoofstuk 3: Selfstandige naamwoorde (*nouns*) en voornaamwoorde (*pronouns*)

Begripstoets

Selfstandige naamwoorde (*nouns*)

- Meervoudsvorme (*plural forms*)
- Verkleiningsvorme (*diminutives*)
- Geslagswoorde (*gender nouns*)
- Versamelname (*collective nouns*)

Voornaamwoorde (*pronouns*)

Hersieningsoefening

Hoofstuk 4: Byvoeglike naamwoorde (*adjectives*)

Begripstoets

Byvoeglike naamwoorde (*adjectives*)

- Attributiewe en predikatiewe vorm (*attributive and predicative form*)
- Trappe van vergelyking (*degrees of comparison*)
- Vergelykings (*similes*)
- Intensiewe vorme (*intensive forms*)

Hersieningsoefening

Hoofstuk 5: Werkwoorde (*verbs*) en bywoorde (*adverbs*)

Begripstoets

Werkwoorde (*verbs*)

- Hoofwerkwoorde (*main verbs*)
- Hulpwerkwoorde (*auxiliary verbs*)
- Skeibare en onskeibare werkwoorde (*separable [particle] and inseparable verbs*)
- Deelwoorde (*participles*)
- Koppelwerkwoorde (*copulative verbs*)
- Sinne met die werkwoorde “het” en “is”
- Sinne met die werkwoorde “ken” en “weet”
- Tye van werkwoorde (*tenses of verbs*)

Bywoorde (*adverbs*)

Hersieningsoefening

Hoofstuk 6: Ander woordsoorte (*parts of speech*)

Begripstoets

Lidwoorde (*articles*)

Telwoorde (*numerical adjectives*)

- Tyd (*indicating time*)
- Geldeenhede (*currencies*)
- Weer- en ander simbole (*weather and other symbols*)

Tussenwerpsels (*interjections*)

Voegwoorde (*conjunctions*)

Voorsetsels (*prepositions*)

Hersieningsoefening

Hoofstuk 7: Sinsleer (*syntax*)
Begripstoets
Onderwerp, voorwerp en gesegde in sinne (*object, subject and predicate*)
Byvoeglike en bywoordelike bepalings (*adjectival and adverbial modifiers*)
Byvoeglike en bywoordelike bysinne (*adjectival and adverbial clauses*)
Infinitiewe vorm (*infinitive form*)
Woordorde in sinne (*word order*)
Sinsoorte
Enkelvoudige sinne (*simple sentences*)
Saamgestelde sinne (*complex sentences*)
Veelvoudige sinne (*compound sentences*)
Tipes sinne (*types of sentences*)
Tye (*tenses*)
Ontkenning (*negation*)
Direkte en indirekte rede (*direct and indirect speech*)
Lydende en bedrywende vorm (*passive and active voice*)
Hersieningsoefening
Hoofstuk 8: Betekenisleer (*semantics*)
Begripstoets
Letterlike en figuurlike betekenis (*literal and figurative meaning*)
Idiomatiese uitdrukkings (*idiomatic expressions*)
Spreekwoorde (*proverbs*)
Antonieme en sinonieme (*antonyms and synonyms*)
Homofone en homonieme (*homophones and homonyms*)
Polisemie (*polysemes*)
Paronieme (*paronyms*)
Verwarrende woorde (*words easily confused*)
Een woord vir 'n omskrywing (*one word for a description*)
Leenwoorde (*loan words*)
Nuutskeppings (*neologisms*)
Sleng/informele taal (*slang/colloquial language*)
Hersieningsoefening
Vraestelle
Junie-eksamen
November-eksamen
Bibliografie

Hoofstuk 7: Sinsleer (*syntax*)

In this chapter, you will

- answer comprehension questions based on an excerpt from a youth novel and an informative text (*'n uittreksel uit 'n jeugboek en inligtingsteks*).
- review the subject (*onderwerp*), object (*voorwerp*) and predicate (*gesegde*) in sentences.
- learn more about word order (*woordorde*) in Afrikaans sentences using the Sv^{1}TOMPv^{2}I formula.
- identify and use adjectival and adverbial modifiers (*byvoeglike en bywoordelike bepalings*).
- identify and use adjectival and adverbial clauses (*byvoeglike en bywoordelike bysinne*).
- practise using the infinitive form (*infinitiewe vorm*) – "te" and "om te".
- investigate simple, complex and compound sentences (*enkelvoudige, saamgestelde en veelvoudige sinne*).
- review different types of sentences: declarative (*stelsin*), interrogative (*vraagsin*), imperative (*bevelsin*) and exclamatory (*uitroepsin*).
- learn more about the three Afrikaans tenses: past, present and future tense (*verlede, teenwoordige en toekomende tyd*).
- practise using negation (*ontkenning*).
- review direct and indirect speech (*direkte en indirekte rede*).
- learn more about active and passive voice (*bedrywende en lydende vorm*).
- revise syntax.

Begripstoets (*comprehension test*)

Lees die onderstaande uittreksel (*excerpt*) uit *#PresiesAnders: Eksperimente en eerste soene* deur Cecilia Steyn en beantwoord dan die vrae.

In die biegstoel (*confessional*)

1 Arme Zane het maar vir my plek in sy deurmekaar (*messy*) kamer gemaak. Al die gemors (*rubbish*) wat op die spaar-enkelbed (*spare single bed*) gelê het, het hy net so met sy arm van die bed afgeskraap (*shoved off*). En ek het die meeste van die nag na die dak gestaar (*stared at*).

2 Ek en Pa is vandag by die Vredefortkoepel (*Vredefort Dome*).

3 "Ek en Zane gaan nou 'n kamer deel," sê ek vir my pa terwyl ons besig is om fossiele te soek. Hy knik aandagtig (*nods attentively*) asof hy eers aan die brokkie nuus (*item of news*) moet kou. Pa stap voor. Hy het 'n beter oog as ek, maar ek leer vinnig.

4 "En jy dink dis 'n goeie idee?" vra Pa besorg (*solicitously*).

5 "Miskien moet ek so 'n bietjie uit Zoya se pad bly vir 'n ruk?"

6 Pa knik net weer.

7 Die son brand warm op ons lywe. Ek en Pa stap in 'n droë rivierbedding (*river bed*). Pa spuit van die plat rotse met water wat hy in 'n spuitbottel (*spray bottle*) saamdra. Die rotse verkleur (*discolour*) en dan kan 'n mens sien wat is been en wat is klip.

8 Pa vertrou (*trusts*) my met sy kamera en laat my al die foto's neem. Hy wys vir my wat ek moet afneem. Van die fossiele is te groot en diep begrawe (*buried*), net stukkies van

ribbebene of skedels steek uit. 'n Mens sal omtrent 'n massiewe stuk rots moet uitgrawe om een heel (*whole*) uit te haal. Daarom neem ons net foto's van dit wat 'n mens met die blote oog (*naked eye*) kan sien. Pa maak aantekeninge (*notes*) van alles wat ons kry.

9 "Hoekom vertel jy my nie net alles van die begin af nie?" sê hy.

10 "Dis moeilik, Pa."

11 "Hou jy en Zoya van dieselfde ou, Zoe?"

12 Ek byt my lip vas. Zoya is nou by Cole. Tannie Monica het daarop aangedring (*insisted on*) dat Zoya vandag saam met hulle gaan ontbyt eet by die kwekery (*nursery*).

13 "Aanvanklik (*initially*) het ek niks van Zoya se kêrel gehou nie, maar na gister . . . ek moes nooit voorgegee (*pretended*) het ek is Zoya nie. Ek dink ek hou nou ook van hom." Daar is 'n stilte tussen ons. "Wat maak ek nou, Pa?" vra ek bekommerd.

14 In my binneste (*deep down*) weet ek ek het nog nooit van iemand op so 'n manier gehou nie.

15 "Ai, my kind. Miskien moet jy begin deur die waarheid te praat. Vertel vir Cole wat jy gedoen het. En vra hom om verskoning. Nou dwing jy vir Zoya om ook te jok. Hy moet maar self besluit watter een van julle tweetjies hy wil hê, of hoe. Hy kan nie al twee my dogters kry nie," sê hy met 'n glimlag in sy stem.

16 Ek knik net. Ek weet mos watter sussie Cole sal kies. Dis nie eens 'n kwessie (*no question*) nie.

17 Ek moes geweet het my pa se raad sou wees om die eerlike ding te doen. Hy is seker (*probably*) reg. Ek sal net vir Cole die waarheid moet vertel. Al haat hy my. Hy gaan vir seker (*he's sure to*) die hele skool vertel. Miskien moet ek sommer my simpel ekspo-taak (*expo project*) ook los, voor iemand uitvind (*discovers*) waarmee ek regtig besig is.

[Verwerkte uittreksel: Steyn, C. 2017. *#PresiesAnders: Eksperimente en eerste soene.* Kaapstad: Human & Rousseau.]

1. Wat beteken dit om "in die biegstoel" te wees?

   ______________________________ (1)

2. Haal EEN (1) WOORD aan uit paragraaf 1 wat vir jou sê dat Zane se kamer nie netjies is nie.

   ______________________________ (1)

3. Is die volgende stelling WAAR of ONWAAR (*true or false*)? Motiveer jou antwoord.
   Zoe het die grootste deel van die nag geslaap.

   ______________________________ (1)

4. Wat doen Zoe en haar pa by die Vredefortkoepel?

   ______________________________ (1)

5. Verduidelik in jou EIE WOORDE wat 'n fossiel is.

   ______________________________ (1)

6. Waarom dink Zoe dis 'n goeie idee om eerder (*rather*) 'n kamer met Zane te deel?

   ______________________________ (1)

7. Wat het Zoe gedoen om uit haar en Zoya se kamer geskop (*kicked out*) te word?

____ (1)

8. Hoe onderskei (*differentiate*) jy wat been en wat klip is?

____ (1)

9. Waarom neem Zoe eerder foto's van die fossiele?

____ (1)

10. Watter liefdesdilemma het Zoe?

____ (1)

11. Wie is Cole se meisie? Motiveer jou antwoord.

____ (1)

12. Zoya het saam met Cole se gesin by die kwekery ontbyt gaan eet. Wat is 'n *kwekery*?

____ (1)

13. Is die volgende stelling 'n FEIT of 'n MENING (*fact or opinion*)? Motiveer jou antwoord.
Aanvanklik het ek niks van Zoya se kêrel gehou nie.

____ (1)

14. Zoe het voorgegee dat sy Zoya was. Hoe is dit moontlik?

____ (1)

15. Is Zoe verlief op Cole? Verduidelik jou antwoord.

____ (1)

16. Sal jy met jou pa oor jou verhoudings (*relationships*) praat? Motiveer jou antwoord.

____ (1)

17. Zoe se pa gee vir haar goeie raad oor hoe om die Cole-situasie te hanteer. Wat is hierdie raad?

____ (1)

18. Watter slegte ding dink Zoe sal gebeur as sy vir Cole die waarheid vertel?

____ (1)

19. Watter kattekwaad (*mischief*) sal jy aanvang as jy een van 'n tweeling (*twins*) was?

____ (1)

20. Skryf die ENGELSE VERTALING van die volgende Afrikaanse woorde:
    a) ribbebene ______________________
    b) skedel ______________________
    c) kêrel ______________________
    d) om verskoning ______________________ (4)

[TOTAAL: 23 PUNTE]

* * *

Hoofstuk 8: Betekenisleer (*semantics*)

In this chapter, you will
◦ answer comprehension and language questions based on an excerpt from a youth novel ◦ study literal and figurative language (*letterlike en figuurlike taalgebruik*) ◦ learn more about synonyms and antonyms (*sinonieme en antonieme*) ◦ investigate homophones and homonyms (*homofone en homonieme*) ◦ review polysemes (*polisemie*) ◦ learn more about confusing words (*verwarrende woorde*) ◦ practise using one word for a description (*een woord vir 'n omskrywing*) ◦ find out more about loan words (*leenwoorde*) ◦ look at neologisms (*nuutskeppings*) ◦ investigate slang (*sleng/informele taal*) ◦ revise semantics.

* * *

Spreekwoorde (*proverbs*)

'n Spreekwoord (*proverb*) is 'n kort gesegde (*short saying*) wat welbekend (*well known*) en oud is en van geslag na geslag oorgedra word (*passed down from generation to generation*). Dit

- is 'n tipe idiomatiese uitdrukking (*idiomatic expression*).
- druk 'n lewenswysheid (*wisdom*), lewenswaarheid of algemene menslike ervaring (*human experience*) uit.

Spreekwoorde bevat dikwels, soos idiomatiese uitdrukkings, verwysings na die natuur (*references to nature*) of na Bybelse persone (*Biblical persons*). Voorbeelde van spreekwoorde is:

Spreekwoord (*proverb*)	**Verduideliking** (*explanation*)	**Spreekwoord** (*proverb*)	**Verduideliking** (*explanation*)
Wie nie waag nie, sal nie wen nie	jy sal nie iets regkry as jy nie eens bereid is om te probeer nie (*nothing ventured nothing gained*)	Jy kan nie bloed uit 'n klip tap nie	jy kan nie die onmoontlike doen nie (*you can't get blood from a stone*)
Agteros kom ook in die kraal	die stadigste/swakste persoon maak ook sy werk klaar (*the slowest/ weakest person also completes their task*)	Goedkoop is duurkoop	dis beter om baie te betaal en iets goeds te koop as om min te betaal vir iets slegs (*cheap things are expensive in the long run*)
Optelgoed is hougoed	as jy iets optel, kan jy dit hou (*finders keepers*)	Die baba met die badwater uitgooi	om die goeie saam met die slegte te verwerp (*throw out the baby with the bathwater*)

Die appel val nie ver van die boom nie	kinders is soos hulle ouers (*the apple doesn't fall far from the tree*)	'n Halwe eier is beter as 'n leë dop	dis beter om min te kry as om niks te kry nie (*half a loaf is better than no bread*)
Haastige hond verbrand sy mond	as jy iets te vinnig doen, kan jy foute maak (*if you act too hastily, you may make serious mistakes*)	Die bobbejaan agter die bult gaan haal	verwag dat iets slegs gaan gebeur (*meet trouble halfway*)
Slim vang sy baas	Jy kan misluk as jy te slim probeer wees (*you may fail if you try to be too clever*)	Kannie is dood (van kruiwa stoot)	niks is onmoontlik nie – jy kan enigiets doen (*nothing is impossible*)

1. Pas die KORREKTE SPREEKWOORD (*proverb*) in kolom A by die KORREKTE BESKRYWING (*description*) in kolom B. Skryf slegs die NOMMER (1.1–1.7) en LETTER (A–G) in die regterblok neer:

Kolom A	Kolom B	Antwoord
1.1 Honger is die beste kok	A. As jy te lank wag voor jy iets doen, gaan jy dit nooit doen nie	
1.2 Jakkals prys sy eie stert	B. As jy deurdruk en hard werk, sal jy dit regkry	
1.3 Van uitstel kom afstel	C. As jy honger is, is alle kos lekker	
1.4 Klein muisies het groot ore	D. Dink goed voor jy iemand kies om mee te trou	
1.5 Spyt kom altyd te laat	E. Pasop wat jy voor kinders sê	
1.6 Trou is nie perdekoop nie	F. Moenie met jouself spog nie	
1.7 Aanhouer wen	G. Dit help nie om jammer te wees oor iets wat jy kon verhoed (*prevent*) het nie	

Best Books Eksamenhulp: Graad 12 Eksamenoefenboek

vir Eerste Addisionele Taal

Saamgestel deur Aletha de Klerk

BEST BOOKS

Inhoudsopgawe

Hoofstuk 1: Klankleer (*sounds/phonics*)

Hoofletters (*capital letters*)

Punktuasie (*punctuation*)

Lettergrepe en klankgrepe (*syllables and speech sounds*)

Hoofstuk 2: Woordvorming (*morphology*)

Basis en stam (*root words*)

Simpleks en kompleks (*simplex and complex*)

Voorvoegsels (*prefixes*)

Agtervoegsels (*suffixes*)

Afleidings (*derivatives*)

Samestellings (*compounds*)

Samestellende afleidings (*compounds plus prefixes and/or suffixes*)

Vokaalverandering (*vowel change*)

Afkortings en akronieme (*abbreviations and acronyms*)

Hoofstuk 3: Selfstandige naamwoorde (*nouns*) en voornaamwoorde (*pronouns*)

Selfstandige naamwoorde

- Meervoudsvorm (*plural forms*)
- Verkleiningsvorm (*diminutives*)
- Versamelname (*collective nouns*)
- Geslag – mense/diere (*gender – people/animals*)

Voornaamwoorde

- Persoonlike (*personal pronoun*)
- Besitlike (*possessive pronoun*)
- Onpersoonlike (*impersonal pronoun*)
- Onbepaalde (*indefinite pronoun*)
- Aanwysende (*demonstrative pronoun*)
- Betreklike (*relative pronoun*)
- Wederkerende (*reflexive pronoun*)
- Wederkerige (*reciprocative pronoun*)
- Vraende (*interrogative pronoun*)

Hoofstuk 4: Byvoeglike naamwoorde (*adjectives*)

Byvoeglike naamwoorde

Attributief en predikatief (*attributive and predicative*)

Intensiewe vorme (*intensive forms*)

Vergelykings (*similes*)

Trappe van vergelyking (*degrees of comparison*)

Deelwoorde (*participles*)

Verboë vorme (*inflection*)

Hoofstuk 5: Werkwoorde (*verbs*) en bywoorde (*adverbs*)

Werkwoorde (*verbs*)

- Hoofwerkwoorde (*main verbs*)
- Koppelwerkwoorde (*copulative verbs*)
- Deeltjiewerkwoorde (*particle verbs*)
- Onskeibare werkwoorde (*inseparable verbs*)
- Hulpwerkwoorde (*auxiliary verbs)*
- Tye van werkwoorde (*tenses of verbs*)

Lydende en bedrywende vorm (*passive and active voice*)

Direkte en indirekte rede (*direct and indirect speech*)

Hoofstuk 6: Ander woordsoorte (*parts of speech*)

Lidwoorde (*articles*)

Telwoorde (*numerals*)

- Bepaalde en onbepaalde hooftelwoorde (*definite and indefinite cardinals*)
- Bepaalde en onbepaalde rangtelwoorde (*definite and indefinite ordinals*)
- Voegwoorde: groep 1–3 (*conjunctions*)
- Voorsetsels en vaste voorsetsels (*prepositions and fixed prepositions*)
- Tussenwerpsels (*interjections*)

Hoofstuk 7: Sinsleer (*syntax*)

Onderwerp, voorwerp en gesegde (*subject, object and verb/predicate*)

Infinitiewe vorm (*infinitive form*)

Enkelvoudige, saamgestelde en veelvoudige sinne (*simple/complex and compound sentences*)

Woordorde in sinne (*word order in sentences*)

Sinsbou met STOMPI

Ontkenning (*negation*)

Sinstipes (*types of sentences*)

- Stelsin (*declarative sentence*)
- Uitroepsin (*exclamatory sentence*)
- Vraagsin (*interrogative sentence*)
- Bevelsin (*imperative sentence*)

Hoofstuk 8: Betekenisleer (*semantics*)

Letterlike/denotatiewe (*literal*) en figuurlike/konnotatiewe (*figurative*) taalgebruik

Idiomatiese taalgebruik (*idiomatic expressions*)

Kollokasie (*collocation*)

Sinonieme (*synonyms*)

Antonieme/teenoorgesteldes (*antonyms/ opposites*)

Homofone (*homophones*)

Homonieme(*homonyms*)

Paronieme (*paronyms*)

Doeblette (*doublets*)

Een woord vir 'n omskrywing (*one word for a description*)

Hoofstuk 9: Oefenvraestel

Bibliografie

Bladwyser

Hoofstuk 1: Klankleer (*phonics/sounds*)

Sport, akademie en dissipline

Die volgende taalaspekte word in hierdie hoofstuk behandel
◦ hoofletters (*capitalisation*). ◦ lees- en skryftekens (*punctuation and diacritical marks*). ◦ lettergrepe (*syllables*) en klankgrepe (*sound syllables*).

Hoofletters (*capital letters*)

Hoofletters word gewoonlik gebruik by:

- Die **eerste woord** in 'n sin, byvoorbeeld: Die matrieks neem aan sport deel.
- **Name van persone**, plekke, boeke of tydskrifte (*magazines*), byvoorbeeld: Lebohang, Pretoria, Huisgenoot, ens.
- **Dae** van die week, byvoorbeeld: Maandag, Dinsdag, ens.
- **Maande** van die jaar, byvoorbeeld: Januarie, Februarie, Maart, ens.
- **Tale** (*languages*), byvoorbeeld: Afrikaans, Engels, Sotho, ens.
- **Universiteitsgrade** (*university degrees*), byvoorbeeld: Baccalaureus in Afrikaans, ens.
- **Akronieme**, byvoorbeeld: SABC

1. Lees die volgende uittreksel uit *Jou Romeo* deur Fanie Viljoen en verander die twee paragrawe deur die KORREKTE HOOFLETTER (*capital letter*) bo-oor die kleinletter met 'n kleurpen te skryf.

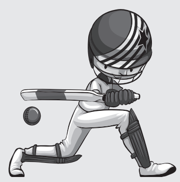

haai julle

dis mildred groenewald, of sommer kort, mildred g, hier – onbetwiste (*undisputed*) sosialemedia-koningin, trendsetter en thought leader.

#VatSo #TooHotToHandle

daardie mal geraas wat julle in die agtergrond hoor is nie omdat 'n filmster op pad is na ons skool toe nie. hulle roep: "marko! marko!", ons skool se super-hunky-krieketheld met die kyk wat meisies se knieë lam maak en krieketballe laat bewe. daardie naam – marko!

– dit is die soet klank van oorwinning (*victory*)! mense, dis uiteindelik (*at last*) ons skool se aanloop (*beginning*) tot ons eerste t20-kampioenskapstitel (*championship title*).

#VatSo #TooHotToHandle YEAH, Marko! Marko!

[Totaal: 15]

[Verwerk uit: Viljoen, F. 2016. *Jou Romeo*. Kaapstad: Tafelberg.]

2. Kyk na die verwerkte woordeboekinskrywings. Skryf die <u>woorde wat verskaf word</u> in LETTERGREPE neer en <u>ONDERSTREEP dan die lettergreep</u> wat die klem dra.
   a) atleet ➔ Die atlete ding mee om te kyk wie die vinnigste hardloop. ____________ (1)
   b) afrig ➔ Daar is spesiale skole wat leerders afrig. ____________ (1)
   c) afstand ➔ Die afstand wat die atleet moes hardloop, was 800 m. ____________ (1)
   d) amper ➔ Daar was amper 400 toeskouers op die paviljoen. ____________ (1)
   e) artikel ➔ In die koerant is daar 'n artikel oor my sportprestasies. ____________ (1)
   f) baan ➔ Die atlete moes vier keer om die baan draf. ____________ (1)
   g) begeerte ➔ My grootste begeerte was om die wedstyd te wen. ____________ (1)
   h) dieselfde ➔ Mpho en Bogani is in dieselfde span. ____________ (1)
   i) definitief ➔ Sy is definitief die sportvrou van die jaar. ____________ (1)
   j) gesond ➔ Timothy is gesond – hy eet reg en oefen gereeld. ____________ (1)
   k) gratis ➔ Toegang by die atletiekbyeenkoms is gratis. ____________ (1)
   l) hek ➔ Kaartjies word by die eerste hek verkoop. ____________ (1)
   m) hitte ➔ 'n Leerder het as gevolg van die hitte flou geval. ____________ (1)

[Totaal: 13]

3. Verdeel die volgende woorde eers in KLANKGREPE (*speech sounds*) en dan in LETTERGREPE (*syllables*):

Woord	**Klankgreep**	**Lettergreep**
prentjie		
hartjie		
jakkals		
dieselfde		
growwe		
modder		
baie		
briewe		
tasse		
bestanddele		

[Totaal: 20]

* * *

Hoofstuk 2: Woordvorming (*morphology*)

Lees verryk jou

* * *

Afleidings (*derivatives*)

AFLEIDINGS
Bestaan uit een basisstam (*root word*) en een of meer kort deeltjies wat bygevoeg (*added*) word om 'n nuwe woord te vorm. Wanneer die **woorddeeltjie**:

vooraan die woord gevoeg word (*beginning of the root*) ➔ **VOORVOEGSEL** (*prefix*)

die woordsoort kan verander (*parts of speech may change*)
bv. man (s.nw.) ➔ beman (ww.) OF
hoof (s.nw.) ➔ onthoof (ww.)

woord se betekenis (*meaning*) **verander**
on- ➔ onleesbaar (*illegible*)

FUNKSIES

agteraan die woord gevoeg word (*end of the root*) ➔ **AGTERVOEGSEL** (*suffix*)

geslag (*gender noun*)
bv. onderwyser**es**

persoonsname
bv. leerd**er**

meervoud (*plural*)
bv. kind**ers**

verkleining (*diminutive*)
bv. seun**tjie**

woordsoort kan verander
siek (ww.) → sieklik (b.nw.)

trappe van vergelyking (*degrees of comparison*)
bv. slim – slimm**er** – slim**ste**

1. Lees die paragraaf uit *Die Pro* en ONDERSTREEP die AFLEIDINGS:

Die jaar het skaars begin en ek en my ma het daagliks 'n hengse uitval (*huge quarrel*). Sou ook nie gebeur het as dit nie vir tannie Ella se pratery was nie. Toe ek hoor, het die ou skinderbek (*gossip*) my ma gebel. Glo om te hoor of my ma toestemming (*permission*) gegee het dat ek my wetsuit aan Louis kan verkoop. "Natpak", het sy dit genoem. Eers het ma nie geweet waarvan tannie Ella praat nie, maar toe sy besef dis my wetsuit, het die vonke gespat (*sparks were flying*). Dis nou nie asof ek dit nie met my eie geld gekoop het nie, is dit? Maar Ma het tekere gegaan (*carried on*) asof ek die huis onder haar en Pa probeer uitverkoop (dalk nie so 'n slegte plan nie).

[Totaal: 10]

[Verwerk uit: De Villiers, L. 2015. *Die Pro*, tweede uitgawe. Kaapstad: Tafelberg.]

2. Dui aan of die volgende woorde SAMESTELLINGS of SAMESTELLENDE AFLEIDINGS is:

a. aandstudie	
b. seunskool	
c. toppresteerder	
d. eindeksamen	
e. oudleerling	
f. eksamentyd	
g. naskoolse	
h. persentasiepunte	
i. slaagsyfer	
j. matriekuitslae	

[Totaal: 10]

* * *

Hoofstuk 5: Werkwoorde en bywoorde (*verbs and adverbs*)

Skoolboelies en kuberboelies

* * *

1. Kyk na die vetgedrukte woord (*word in bold*) as leidraad. Skryf die volgende sinne in die VERLEDE TYD oor:
   a) Lebohang **onderhou** (*provides for*) sy siek moeder.

   ______________________________ (1)

   b) Die seuns **ontmoet** mekaar altyd op dieselfde plek.

   ______________________________ (1)

   c) Die netbalspan **bestaan** uit sewe spelers.

   ______________________________ (1)

   d) Reitumetse **oorweeg** (*considers*) haar voorstel (*suggestion*) dat hulle saam moet studeer.

   ______________________________ (1)

[Totaal: 4]

Onthou: As twee werkwoorde (*two verbs*) in die verlede tyd (*past tense*) langs mekaar staan, word dit nie in die verlede tyd (*past tense*) geskryf nie byvoorbeeld:

TEENWOORDIGE TYD	VERLEDE TYD
Ek sien Refilwe huil.	Ek het Refilwe sien huil.

2. Skryf die volgende sinne eers in die VERLEDE TYD en daarna in die TOEKOMENDE TYD:
   a) Ek **sien** die seuntjie **fietsry**.
   VERLEDE TYD ______________________________ (1)
   TOEKOMENDE TYD ______________________________ (1)
   b) Ek **voel** 'n koue wind **waai**.
   VERLEDE TYD ______________________________ (1)
   TOEKOMENDE TYD ______________________________ (1)
   c) Ek **voel** die spanning **styg.**
   VERLEDE TYD ______________________________ (1)
   TOEKOMENDE TYD ______________________________ (1)
   d) Ons **hoor** die taxi se toeter **blaas**.
   VERLEDE TYD ______________________________ (1)
   TOEKOMENDE TYD ______________________________ (1)

[Totaal: 8]

* * *

Best Books Eksamenhulp: Graad 10 Taal- en leesoefenboek

vir Huistaal

Saamgestel deur Isabella Venish

BEST BOOKS

Inhoudsopgawe

Hoofstuk 1: Klankleer

Begripstoets
Vokale
Diftonge
Konsonante
  Stemhebbende en stemlose klanke
Klankverskynsels
  Assimilasie
  Oorronding
  Ontronding
Hooflettergebruik
Punktuasie
Lettergrepe en klankgrepe
Hersieningsoefening

Hoofstuk 2: Woordvorming

Begripstoets
Kern en bepaler
Basis en stam
Simpleks en kompleks
Voorvoegsels
Agtervoegsels
Afleidings
Samestellings
Samestellende afleidings
Kern en bepaler
Vokaalverandering (bv. s*i*ng – s*a*ng)
Afkortings en akronieme
Neologismes
Leenwoorde
Spelling
Hersieningsoefening

Hoofstuk 3: Selfstandige naamwoorde en voornaamwoorde

Begripstoets
Selfstandige naamwoorde
  Eiename
  Soortname
  Abstrakte selfstandige naamwoorde
  Meervoudsvorm
  Verkleiningsvorm
  Versamelname
  Lande en mense
  Manlik en vroulik – mens/dier
Hersieningsoefening
Voornaamwoorde
  Persoonlike
  Besitlike
  Onpersoonlike
  Aanwysende
  Betreklike
  Wederkerende
  Wederkerige
  Vraende
Hersieningsoefening

Hoofstuk 4: Byvoeglike naamwoorde

Begripstoets
Byvoeglike naamwoorde
  Attributief en predikatief
  Intensiewe vorme
  Trappe van vergelyking
  Deelwoorde
Hersieningsoefening

Hoofstuk 5: Werkwoorde en bywoorde

Begripstoets
Werkwoorde
  Hoofwerkwoorde
  Koppelwerkwoorde
  Deeltjiewerkwoorde/skeibare werkwoorde
  Onskeibare werkwoorde
  Hulpwerkwoorde
  Verlede tyd en toekomende tyd van werkwoorde
  Vaste werkwoorde
  Werkwoorde wat ons verwar
Bywoorde
  Van tyd
  Van wyse
  Van plek
  Van vorm
Hersieningsoefening

Hoofstuk 6: Lidwoorde, telwoorde, voegwoorde, voorsetsels en tussenwerpsels

Begripstoets
Lidwoorde

Telwoorde
Bepaalde en onbepaalde hooftelwoorde
Bepaalde en onbepaalde rangtelwoorde
Voegwoorde (groep 1–3)
Voorsetsels en vaste voorsetsels
Tussenwerpsels
Hersieningsoefening
Hoofstuk 7: Sinsleer
Begripstoets
Onderwerp, voorwerp en gesegde
Byvoeglike en bywoordelike bepalings
Byvoeglike en bywoordelike bysinne
Infinitiewe vorm
Enkelvoudige, saamgestelde en veelvoudige sinne
Woordorde in sinne
Sinsbou met STOMPI
Ontkenning
Sinstipes
Stelsin
Uitroepsin
Vraagsin
Bevelsin
Lydende en bedrywende vorm
Direkte en indirekte rede
Hersieningsoefening
Hoofstuk 8: Betekenisleer
Begripstoets
Letterlike en figuurlike taalgebruik
Idiomatiese taalgebruik
Spreuke
Kollokasie
Sinonieme
Antonieme
Homofone
Homonieme
Paronieme
Doeblette
Een woord vir 'n omskrywing
Hersieningsoefeninge
Hoofstuk 9: Skryf
Basiese wenke vir die skryf van 'n skryfstuk
Beskrywende opstel
Verhalende opstel
Vriendskaplike brief
Dialoog
Toespraak
Hoofstuk 10: Vraestelle
Bibliografie

Hoofstuk 1: Klankleer

Dokters en goue lepels

Jy gaan die volgende taalaspekte in hierdie hoofstuk behandel:
○ Begripsleesvrae aan die hand van ’n teksuittreksel en die voor- en agterblad van ’n roman beantwoord. ○ Spraakklanke (vokale/klinkers, diftonge/tweeklanke, konsonante/medeklinkers) identifiseer. ○ Stemlose en stemhebbende klanke onderskei. ○ Klankverskynsels (ontronding, oorronding, assimilasie) wat in die uitspraak van woorde voorkom, identifiseer. ○ Hooflettergebruik hersien. ○ Punktuasie in teksuittreksels toepas. ○ Woorde in lettergrepe en klankgrepe verdeel.

Begripstoets

Lees die volgende uittreksel uit *Boomkastele* deur Schalk Schoombie en beantwoord dan die vrae.

TEKS A

Sirkelman maak rektor, stadsbase boos

Versiering, of ’n <u>balk in die oog</u>?

1 Praat met die studente en rektor van die Johannesburgse stadsuniversiteit, en jy kry <u>uiteenlopende menings</u> oor die Sirkelman wat die afgelope paar weke oral in die middestad en ook in sekere voorstede teen mure en geboue opduik.

2 “Dis niks anders as ’n vorm van aftakeling en vandalisme nie, om stadsgeboue met spuitverf te bevlek,” stel dr. Muni Voosa dit onomwonde. Hy waarsku dat sulke gedrag nie van die instelling se studente geduld sal word nie.

3 “Al neig dit na ’n soort Middeleeuse kunsvorm – herkenbaar Eurosentries – eerder as die meer bekende uitdrukkings van graffiti, is die doel beslis om te ontwrig en op te sweep. Dít sonder die nodige toestemming of magtiging van stadsvaders, vakbonde en selfs studentebeheerliggame.

4 “As dit ’n student is soos ons vermoed, heel waarskynlik in ’n kunsrigting, sal hy of sy wel gevang word en dan sal die swaarste dissiplinêre strafmaatreëls opgelê word. Skorsing is nie uitgesluit nie,” het Voosa gister tydens ’n perskonferensie gewaarsku.

5 Studente van alle dissiplines meen egter die straatkuns is cool.

6 “Waaroor die bohaai?” vra Lindi Mkiwe, ’n geologiestudent wat saam met ’n vriendin elke nuwe sighting van die Sirkelman gaan opsoek. “Meer, asseblief!

7 “Ons voorouers het grottekeninge gemaak om te wys hulle was daar. Dit was ’n manier om hulle turf te merk en die begin van omgewingskuns. Die Sirkelman wys ons ons plek in die Nuwe Suid-Afrika. Wit, swart, blou, rooi, ons is almal besig met ons eie balanseertoertjie.”

8 “Die <u>visuele ontwerp</u> is awesome, dis beter as baie advertensies in die media,” meen Stanley Wallis, ’n fotografiestudent wat as sy finalejaarprojek al die plekke dokumenteer waar die Sirkelman verskyn, voor hy deur skoonmakers verwyder word.

9 Wallis beplan ’n fotografiese uitstalling later vanjaar om die skim se graffiti te vier, met die voorlopige titel *Sirkels in die siel*.

10 Sirkelman, soos die ontwykende kunstenaar in die media bekend staan, werk onder die dekmantel van die nag, en dis veral grafiese kunstenaars soos Joe Haddock Jones wat glo dis bloot “donkerwerk as skadelose, estetiese konkelwerk”.

11 “Moenie te veel daarin probeer lees nie. Mooi miskien, maar pure oppervlak, lekkergoed vir die oog. Dit flous die kyker met ’n suggestie van betekenis. Blote misleiding. Dis tog maar wat die meeste graffiti is, red herrings, ja, stoute rooi harinkies wat die aandag weglei van die ware misdade van korrupsie en wanbesteding, eerder as om juis die aandag daarop te vestig.”

12 Haddock Jones meen dit kan selfs “suiwer kommersieel” wees, deel van ’n reklamemaatskappy se inisiatief om een of ander banale produk bekend te stel. “Soos oumanspilletjies.”

13 Die Sirkelman se kunswerke (altyd rooi op blou) word gespuitskilder in verskillende groottes teen onbewaakte mure in die voorstede en middestad, selfs teen polisiekantore, op stasiemure, bouvalle en pakhuise. Ook hoog teen wolkekrabbers waar dit met groot moeite en onkoste afgeskuur moet word (buffing). Hy gebruik vermoedelik ligte, sterk, opvoubare stensils om sy kunswerke vinnig en skerp aan te bring. “Hy moet ’n akrobaat of klouterdief wees om dit so hoog teen geboue te waag en dan boonop sy lyf Leonardo da Vinci te hou! Ek meen, halló, wie kan hom dit nadoen?” meen kransklimmer Gerrit Viljoen, wat glad nie van plan is om die spuitskilder se toertjies na te boots nie. “Vrek, nee, dis net te gevaarlik, geboue is glad.”

14 Kaptein Floriswa Nguni, woordvoerder van die middestadpolisie, is optimisties dat die “ontwrigting” binnekort tot ’n einde sal kom.

15 “Ons het sekere leidrade wat opgevolg word, ons het ’n goeie idee van die skuldige, en ja, ’n deurbraak is net ’n kwessie van tyd,” belowe sy.

16 Watter klagte kan teen die oortreder ingebring word?

17 “Vandalisme, openbare onsedelikheid. Die man in die sirkel is kaal, en daar is baie mense en kulture in hierdie land wat aanstoot neem om sulke snaakse goed te aanskou. Dis blatant. En dis baie, baie lelik.”

[Uittreksel uit: Schoombie, S. 2015. *Boomkastele*. Kaapstad: Human & Rousseau.]

Vrae TEKS A

1.1 Haal EEN (1) WOORD uit paragraaf 3 aan wat by die onderstreepte woorde in die <u>subtitel</u> aansluit. (1)

> ***Wenke: Aanhalings uit ’n teks word gewoonlik tussen aanhalingstekens geplaas.***
>
> ***Wanneer “ <u>’n</u> woord” gevra word, sal slegs die eerste woord wat as antwoord aangebied word, nagesien word.***

1.2 Wat word met die onderstreepte woorde in paragraaf 1 bedoel? Gee EEN (1) bewys onderskeidelik uit paragraaf 6 én paragraaf 14 wat jou antwoord ondersteun. (3)

Wenke: Indien 'n vraag meer as een punt tel, en jy plaas elke antwoord op 'n eie reël, word die nasien vergemaklik aangesien daar geen verwarring is nie.

Indien uiteenlopende menings gevra word, beteken dit dat twee kante van die saak duidelik in die antwoord onderskei moet word.

____

____

____

____

____

* * *

Klankleer

In klankleer **luister** ons na die uitspraak van die klanke en spel ons nie die letters nie. Dieselfde letter kan op verskillende maniere uitgespreek word.

Lees die volgende sin en luister hoe die "e" se uitspraak elke keer verskil: *Ek het verlede week 'n vet perd gekoop*.

Lees hierdie sin en luister hoe die verskillende (onderstreepte) letters dieselfde klink: *Ek gebruik net 'n bietjie suiker in my koffie, nie vyf teelepels nie*.

Vokale/klinkers

Vokale vorm wanneer daar nie 'n afsluiting of versperring in die spraakkanaal tydens die uitspraak van klanke is nie. Die stembande tril wanneer die klank uitgespreek word, daarom is alle vokale stemhebbend.

Vokale kan lank of kort uitgespreek word.

a	**e**	**i**	**o**	**u**	**oe**
ie	**eu**	**aa**	**ee**	**oo**	**uu**

Kort vokale	a	e	i	o	u
	kas	les	min	bos	nut
Lang vokale	aa	ee		oo	uu
	kaas	lees		boos	nuut
Ander vokale	oe	ie	eu		
	soen	mielie	seun		

’n Lang vokaal kan ook enkel geskryf word, bv. skape waar die vokaal “a” as “skaape” uitgespreek word, ’n lang vokaal.

Vrae

1. Beantwoord die vrae oor die volgende woorde wat in TEKS A voorkom.
   a) stadsbase (titel)
   ONDERSTREEP die vokale in die bostaande woord.
   b) Skryf die woord neer en OMKRING die lang vokaal/vokale.

   ____

   c) Skryf die woord neer en OMKRING die kort vokale.

   ____

   d) Skryf ’n WOORD neer waar een (1) letter op verskillende wyses uitgespreek word. ONDERSTREEP dié letters.

   ____

2. Beantwoord die volgende vrae na aanleiding van die onderstaande sin wat in die roman, *Boomkastele*, voorkom.
   Die navorser blaai stadig deur sy koerant.
   a) ONDERSTREEP die vokale wat in die bostaande sin voorkom.
   b) Skryf TWEE (2) WOORDE neer waarin twee letters as dieselfde vokaal uitgespreek word, maar verskillend gespel word. Onderstreep dié ooreenstemmende vokaal in elke woord.

   ____

   c) Skryf die WOORDE neer waarin lang vokale voorkom en ONDERSTREEP die lang vokale.

   ____

   d) Bevat die woord “blaai” DRIE (3) VOKALE? Motiveer jou antwoord.

   ____

   ____

* * *

Best Books Eksamenhulp: Graad 11 Taal- en leesoefenboek

vir Huistaal

Saamgestel deur Anita Voges

BEST BOOKS

Inhoudsopgawe

Hoofstuk 1: Klankleer, hoofletters, punktuasie

Wenke by begripstoetsing

Begripstoets

Klankleer

- Vokale, diftonge en konsonante
- Lettergrepe en klankgrepe
- Woordaksent en sinsaksent
- Klankverskynsels

Hooflettergebruik

Punktuasie

Hersieningsoefening

Hoofstuk 2: Morfologie, taalverskynsels, afkortings, spelling

Begripstoets

Morfologie

- Kern en bepaler
- Simpleks en kompleks
- Samestellings
- Afleidingsmorfeme
- Samestellende afleidings
- Vokaalverandering
- Morfologiese ontleding
- Fleksiemorfeme
- Betekenis van voorvoegsels
- Taalverskynsels

Afkortings en akronieme

Skryftekens en spelling

Hersieningsoefening

Hoofstuk 3: Selfstandige naamwoorde en voornaamwoorde

Begripstoets

Selfstandige naamwoord

- Soorte
- Enkelvoud en meervoud
- Verkleining
- Geslag
- Lande en mense

Voornaamwoorde

Hersieningsoefening

Hoofstuk 4: Byvoeglike naamwoorde

Begripstoets

Byvoeglike naamwoord

- Soorte
- Verbuiging
- Letterlik en figuurlik
- Intensiewe vorme
- Trappe van vergelyking

Deelwoorde

Hersieningsoefening

Hoofstuk 5: Werkwoorde en bywoorde

Begripstoets

Werkwoorde

- Hoofwerkwoord
- Koppelwerkwoord
- Hulpwerkwoord

Tye: Teenwoordige tyd, verlede tyd en toekomende tyd

Werkwoorde in vaste verbindings

Werkwoorde wat ons verwar

Infinitief

Bywoorde

Hersieningsoefening

Hoofstuk 6: Ander woordsoorte

Begripstoets

Determineerders

- Lidwoord
- Aanwysende voornaamwoord
- Besitlike voornaamwoord

Telwoorde

Voegwoorde

Voorsetsels en vaste voorsetsels

Tussenwerpsels

Hersieningsoefening

Hoofstuk 7: Sinsleer

Begripstoets

Enkelvoudige sinsontleding

Saamgestelde sinsontleding en veelvoudige sinne

Ontkenning

Sinstipes

Sinswyses

Lydende en bedrywende vorm

Direkte en indirekte rede

Hersieningsoefening

Hoofstuk 8: Betekenisleer
Begripstoets
Letterlik en figuurlike taalgebruik
Idiomatiese taalgebruik
Sinonieme en antonieme
Homonieme en homofone
Paronieme
Doeblette
Een woord vir 'n omskrywing
Hersieningsoefening
Vraestelle
Junie: Vraestel 1 en 3
September: Vraestel 1 en 3
November: Vraestel 1 en 3
Bibliografie

Hoofstuk 4: Byvoeglike naamwoorde

Invloedryke mense

In hierdie hoofstuk gaan jy

- ’n begripstoets beantwoord wat oor twee uittreksels handel.
- byvoeglike naamwoorde bestudeer: attributief en predikatief, verbuiging, letterlik en figuurlik, intensiewe vorme en trappe van vergelyking.
- verskillende soorte deelwoorde onderskei en taalvrae daaroor beantwoord.
- hersiening doen van al hierdie aspekte.

* * *

Byvoeglike naamwoorde (adjektiewe)

Byvoeglike naamwoorde (adjektiewe) beskryf selfstandige naamwoorde en voornaamwoorde. Daar is twee soorte byvoeglike naamwoorde, naamlik attributief en predikatief.

Soorte byvoeglike naamwoorde
Vergelyk die onderstaande sinne:

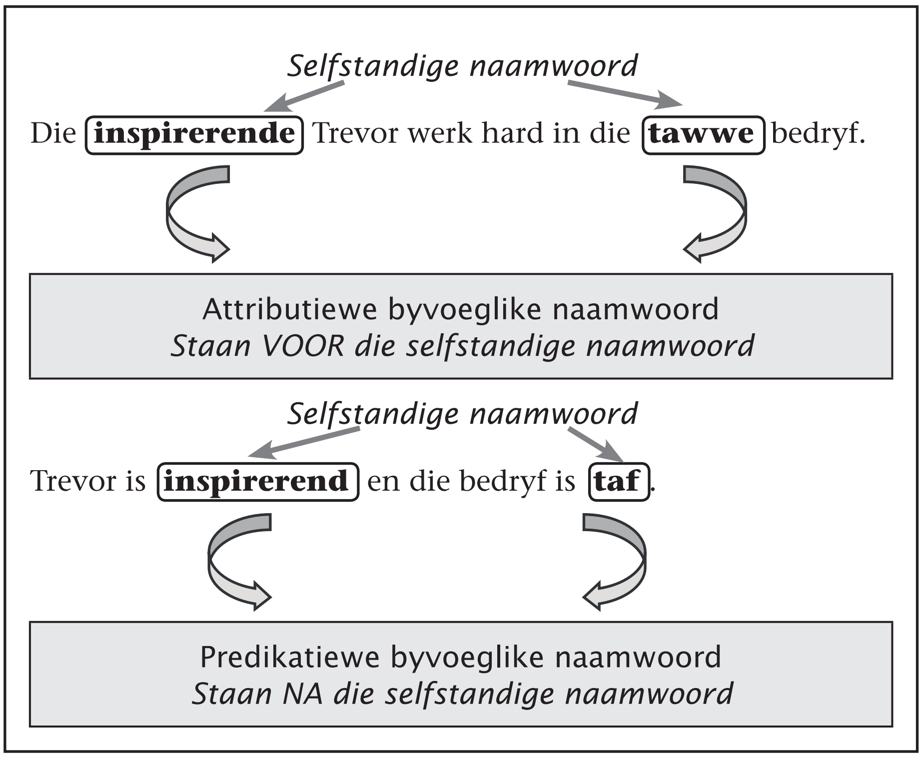

Eienskappe van byvoeglike naamwoorde:

- Verbuiging – attributief vs. predikatief, bv. *Die **hoë** bome vang die meeste wind.* → *Die boom is **hoog**.*
- Letterlik en figuurlik, bv. *Hoë bome vang die meeste wind* → idiomatiese uitdrukking (figuurlik) teenoor *Hoë bome vang die meeste wind* → bome wat baie hoog is, vang die meeste wind en die blare en takke waai woes (letterlik).
- Trappe van vergelyking, bv. *hoog* → *hoër* → *hoogste*
- Intensiewe vorme, bv. *hemelhoog*

1. ONDERSKEI tussen ses (6) selfstandige naamwoorde en vyf (5) byvoeglike naamwoorde in die onderstaande paragraaf:

Chase Rhys
Foto: Retha Ferguson, 2018

Chase Rhys is ’n inspirerende skrywer. Hy kom van die betowerende Kaapstad. Hoe lyk die man? Hy is dinamies. Hy dra ’n silwer neusring en sy hare is blou. Hy skryf soos die mense praat. Hy gee erkenning aan mense wat hulle kinders in sinnelose bendegeweld verloor het.

Selfstandige naamwoord	Byvoeglike naamwoord

* * *

Hersiening

Lees die onderstaande verwerkte teks uit *Vlerke vir almal* deur Marion Erskine deur en beantwoord dan die vrae wat daarop volg.

1 Ná wat soos ’n verdere eeu voel, skuif die ingekleurde Goliat uiteindelik weg en ek kan vir die eerste keer die tatoe sien.
2 “En?” vra Nicola dadelik en kreukel haar wipneusie.
3 “Hou jy daarvan?”
4 “Dis baie mooi,” soek ek gou vir die woorde wat sy wil hoor en dink hoe my pa my gatvelle sal aftrek as ek op sestien met ’n tatoe by die huis aankom.
5 “Mooi?” vra Nicola grootoog. “KykNET se logo is mooi, hierdie is awesome, Schmetterling!”
6 Nicola noem my Schmetterling sedert ons in die laerskool was. My ma het Duitse bloed en het eendag genoem die Duitsers gebruik dié naam vir ’n skoenlapper.
7 Ek persoonlik dink dit klink baie cooler as die Afrikaanse weergawe.
8 ’n Skoenlapper is ook haar gunstelinggedierte, so ek neem aan dis haar soort kompliment om my so te noem.
9 “Hier’s ’n lys van goed wat vermy word,” sê die prentjieman in ’n monotone stem terwyl hy ’n pamflet oorhandig.
10 Nicola gryp die papier en trek haar neus op. “Geen direkte sonlig nie? Nou hoe gaan ek die naweek kan afshow?”
11 “Trust me,” antwoord die man, “jy sal tien keer meer pyn hê as daardie ding ontsteek.”
12 “Goed, goed,” sê Nicola en glimlag breed.

[Uit: Erskine, M. 2017. *Vlerke vir almal*. Kaapstad: Human & Rousseau.]

1. Skryf 'n SKEIBARE WERKWOORD uit paragraaf 1 neer.

2. Gee die MEERVOUD van **tatoe** en **eeu** in paragraaf 1. Vorm ook 'n WERKWOORD van **tatoe**.

3. Skryf 'n BYWOORD VAN TYD neer wat in paragraaf 2 voorkom.

4. Skryf die KOPPELWERKWOORD neer wat in die onderstreepte deel in paragraaf 4 voorkom.

5. Word "aftrek" in paragraaf 4 SKEIBAAR of ONSKEIBAAR gebruik? Skryf slegs die KORREKTE antwoord.

6. Gee 'n AFRIKAANSE WOORD vir "awesome" in paragraaf 5.

7. Word "noem" in paragraaf 6 OORGANKLIK of ONOORGANKLIK gebruik? Motiveer jou antwoord.

8. Skryf die WOORDOORTOLLIGHEID neer wat in paragraaf 7 voorkom.

9. Beskryf die WERKWOORD "klink" in paragraaf 7 volledig.

10. Skryf die ONDERSTREEPTE sinsdeel in paragraaf 8 in die <u>toekomende tyd</u>.

11. Skryf die ONDERSTREEPTE sinsdeel in paragraaf 9 in die <u>verlede tyd</u>.

12. Benoem die ONDERSTREEPTE <u>hulpwerkwerkwoord</u> in paragraaf 10 volledig.

13. Gebruik die HULPWERKWOORD in paragraaf 10 as 'n <u>selfstandige naamwoord</u> in 'n sin.

14. Skryf die ONDERSTREEPTE sinsdeel in paragraaf 11 in die <u>verlede tyd</u>.

15. Benoem die BYWOORD in paragraaf 12 volledig.

16. Gebruik nou hierdie woord in vraag 15 as 'n BYVOEGLIKE NAAMWOORD in 'n sin.

17. Waarom, dink jy, word die man as 'n "prentjieman" beskryf?

18. Waarom wil Nicola 'n tatoe hê? Skryf die rede neer. Gebruik slegs Afrikaans in jou antwoord. Hoe sal jy Nicola se taalgebruik beskryf?

____

____

19. Watter tatoe gaan Nicola kry en waarom juis hierdie een?

____

____

20. Wat dink jy van 'n tatoe vir 'n sestienjarige?

____

____

21. In paragraaf 1 word die prentjieman as 'n *ingekleurde Goliat* beskryf. Wat word hierdie vorm van BEELDSPRAAK genoem?

____

22. Lees die onderstaande verwerkte opsomming van die roman *Vlerke vir almal* deur Marion Erskine deur.

a. Dewald se ouers stuur hom na 'n nuwe skool
b. Sy lewe word omvergegooi.
c. Elke skool het nuwe uitdagings en sy boelies.
d. Dis nie maklik om 'n tiener te wees met 'n skielike hakkelprobleem nie.
e. Dewald probeer om weer sy balans vind.
f. Dit terwyl een van die grootste boelies in die skool sy lewe hel maak.
g. En hy besluit: Genoeg is genoeg.

[Uit: Erskine, M. 2017. *Vlerke vir almal*. Kaapstad: Human & Rousseau.]

Skryf bostaande gedeelte in die VERLEDE TYD.

a) ____
b) ____
c) ____
d) ____
e) ____
f) ____
g) ____

23. Leer dié IDIOME oor **boeke en lees:**

- Ander mense se boeke is duister om te lees – dis moeilik om ander se sake te verstaan
- Hy is 'n geslote boek – hy wys nie sy gevoelens nie
- Ek is in sy goeie boeke – in sy guns
- Dit spreek boekdele – dis veelseggend

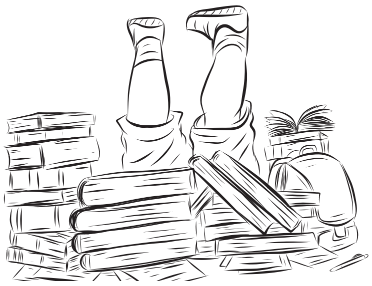

Best Books Eksamenhulp: Graad 12 Eksamenoefenboek

vir Huistaal

Saamgestel deur Martlie Jordaan

BEST BOOKS

Inhoudsopgawe

1. **Kopkaart**
2. **Klankleer**
3. **Morfologie**
4. **Spelling**
5. **Woordsoorte**
   Selfstandige naamwoorde en byvoeglike naamwoorde
   Werkwoorde, infinitief en deelwoorde
   Bywoorde en voornaamwoorde
   Lidwoorde, telwoorde, tussenwerpsels, voegwoorde en voorsetsels

9. **Hoe benader ek Vraestel 1?**
10. **Kom ons bekyk Vraestel 3 van naderby**
11. **Vraestel 1 no. 2**
12. **Vraestel 3 no. 2**
13. **Betekenisleer**
14. **Sinsoorte: enkelvoudige, saamgestelde en veelvoudige sinne**

15 Direkte en indirekte rede, lydende en bedrywende vorm, ontkenning en sinswyses

16. **Woordeskatuitbreiding**
17. **Kritiese taalbewustheid**
18. **Vraestel 1 no. 3**

19 Vraestel 3 no. 3

20 Vraestel 1 no. 4

21. **Vraestel 3 no. 4**

22 Vraestel 1 no. 5

23 Vraestel 3 no. 5

24. **Kopkaart (vervolg)**

Hoe werk die oefeninge?

Oefening 1 toets jou teoretiese kennis, m.a.w. leerwerk.

In oefening 2 oefen jy jou teoretiese kennis.

In oefening 3 pas jy jou kennis toe.

* * *

OEFENING 1: SELFSTANDIGE NAAMWOORD EN BYVOEGLIKE NAAMWOORD

1. Watter woordsoort neem *die* en *'n* vooraan?

2. Watter SOORT selfstandige naamwoord is *Jan, Tafelberg en Oranjerivier*?

3. Aan watter DRIE (3) VEREISTES moet 'n soortnaam voldoen?

4. Verduidelik wat 'n massanaam is en gee 'n voorbeeld.

5. Gee die TWEE (2) KENMERKE van 'n maatnaam.

6. Watter TWEE (2) SOORTE selfstandige naamwoorde is nog nie genoem nie?

7. Wat BESKRYF 'n selfstandige naamwoord?

8. Wanneer hierdie woordsoort voor die selfstandige naamwoord staan, sê ons dit word ____________________ gebruik.

9. Hierdie woordsoort het ook trappe van vergelyking. Noem die DRIE (3) TRAPPE en sê hoe word die tweede en derde trap gevorm.

10. Verduidelik wanneer word *meer* en *mees* by die trappe van vergelyking gebruik.

11. Gee 'n VOORBEELD van 'n intensiewe vorm. Hoe word die intensiewe vorm gespel?

12. Verduidelik wat is die verskil wanneer hierdie woordsoort by vraag 11 LETTERLIK of FIGUURLIK gebruik word.

____

____

13. Wat word bedoel met die <u>verbuiging</u> van die byvoeglike naamwoord?

____

____

OEFENING 2

1. Gee die MEERVOUDE van die volgende woorde:

1.1 oupa	______________	1.4 prieel	______________
1.2 hawe	______________	1.5 aanbod	______________
1.3 rif	______________	1.6 fisikus	______________

2. Gee die VERKLEININGSVORM van die volgende woorde:

2.1 glas	______________	2.4 ring	______________
2.2 plas	______________	2.5 opening	______________
2.3 pad	______________	2.6 koppie	______________

3. Wat is die VERSKIL tussen *gasse* en *gaste*?

____

____

4. Gebruik die woord *glas* eers as 'n soortnaam en dan as 'n maatnaam in 'n sin.

____

____

* * *

Hoe benader ek Vraestel 1?

Gee aandag hieraan. Jy het dus geen keuses nie. Wys duidelik jy is klaar. Belangrik, andersins word dit verkeerd gemerk. Sekere antwoorde MOET korrek gespel wees.	**INSTRUKSIES EN INLIGTING** 1. Beantwoord AL die vrae. 2. Begin ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy. 3. Trek 'n streep na elke afdeling. 4. Nommer elke antwoord presies soos wat die vrae op die vraestel genommer is. 5. Laat 'n reël oop na elke antwoord – lyk beter uiteengesit en is makliker vir merker 6. Skryf netjies en leesbaar. 7. Skenk veral baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.	Dit maak dit net makliker vir die merker. Kan nie 'n punt verdien as niemand dit kan lees nie.

Hoe om die begripstoets te benader

- Gebruik jou tien minute leestyd om solank jou begripstoets te vluglees, m.a.w. lees die eerste paragraaf en daarna die eerste sin van elke paragraaf. Lees die laaste paragraaf heeltemal. Nou het jy 'n oorsig waaroor die gedeelte handel.
- Gaan nou na die vrae. Omkring die "doen-woorde", nommer die stapelvrae en onderstreep dit wat die vraag wil hê.
- Stiplees die teks en dui die hoofgedagte van elke paragraaf aan.
- Nou eers kan jy die vrae in 'n VOLSIN (onderwerp en gesegde) beantwoord.

Lees en kyk na die onderstaande tekste en beantwoord die vrae wat daarna volg.

TEKS A: ARTIKEL

Begin altyd by die titel | Teenoor | Dui op onsekerheid | Moet ekonomiese ontwikkeling plaasvind ten koste van die natuur?

EKONOMIESE ONTWIKKELING VS. DIE NATUUR?

Kyk hoe sluit die subtitel by die titel aan

Benodig jy meer elektrisiteit? Is jou gesondheid belangrik? Hoe kan die ekonomie en die natuur albei baat? Rob Edwards, 'n navorser vir die beleggingsmaatskappy AfroBlock, het gaan ondersoek instel.

Lees heel eerste paragraaf

1 Dat ekonomiese ontwikkeling die omgewing kan verwoes, is onweerlegbaar. **Ekonomiese groei** is egter **belangrik** vir enige maatskappy. Ondernemings moet hulle **markte uitbrei** en die samelewing is afhanklik van ekonomiese groei om vir 'n **immer groeiende bevolking te sorg**.

Kerngedagte

2 Daar is egter **nadele** aan ekonomiese groei en vooruitgang: Dit stoot die **geraasvlakke** in stede **op** en **verwoes die skoonheid** van die platteland, dit **vervuil** die **lug** en dit **besoedel** die **water**.

3 **Skade** word **aangerig deur die produksie** én **verbruik** van goedere. Dink maar aan die as wat 'n kragsentrale die lug in pomp, die afval van 'n papierfabriek wat in die rivier beland en die giftige uitlaatgasse van motors. 'n Enkele produsent, soos 'n smeltery, kan mense laat hoes, maar duisende rokers en motoriste (die verbruikers) laat kollektief dieselfde gebeur. Die onderskeid is van groot belang. Die smeltery kan nie sy verantwoordelikheid ontken nie; die motoris mag die algemene gevolge van motorgebruik betreur, maar het geen individuele verantwoordelikheidsgevoel nie, want sy bydrae tot die totale skade is maar gering. Die roker voel dikwels vere vir die besoedeling wat hy skep.

4 As ons die **probleem** wil **hokslaan**, moet ons **geld** daaraan **bestee** en ons sal moet **fokus op langtermyn-oplossings**, nie korttermyn-gewin nie. Op landbougebied, byvoorbeeld, wurg die boere. Die goeie boere tref voorsorg teen erosie, maar ondanks al die bewaringswetgewing spoel daar steeds jaarliks tussen 233 en 363 miljoen ton van ons land se kosbare landbougrond weg. Dit is 'n dwingende en teenswoordige probleem. As jy daardie grond in seweton-vragmotors sou laai, sal jy 'n string vragmotors hê wat buffer teen buffer meer as sewe keer om die aarde strek.

5 **Grondbewaring** is dus **noodsaaklik**. Hoekom word daar nie iets aan gedoen nie? In 'n demokratiese stelsel sal geen verkose verteenwoordiger iets sê of

doen wat by die kiesers ongewild is nie. Te min staatsgeld word dus daaraan bestee om die omgewing te bewaar en op te ruim, want die kiesers moet, deur middel van belasting, daarvoor betaal.

6 Daar is egter hoop. Ons **regering** het reeds **baie wette in plek** gestel om die **produsent en die verbruiker vas te vat**. Besoedelaars en ekovarke se dae is getel.

7 Die **eerste oplossing** beskou **omgewingskade** as 'n defek in die markstelsel, maar gebruik dan die **markstelsel om dit reg te stel**. Die produsent, en uiteindelik dus die klante, word ingespan om die koste te dra. Die produsent werk nou hard aan die voorkoming van enige besoedeling. Die produk word dus duurder, maar die kliënte kry 'n "groen" produk, en 'n skoon omgewing. Sou besoedeling egter wel plaasvind, word die produsent gedwing om die koste van die skoonmaakoperasie te betaal.

8 Verskeie **lugdienste** word deesdae **swaar beboet** vir luidrugtige vliegtuie – en die klant betaal daarvoor. Die **enigste ware oplossing** is egter **nuwer, duurder vliegtuie wat minder brandstof gebruik en minder lawaaierig** is. Dit stoot ook die prys van vliegkaartjies op.

9 Verskeie **lande plaas 'n drempel op onbeheerbare groei in die ekonomie**. Dit word gedoen deur hoër belastings en rentekoerse, of selfs wetgewing.

10 Dit beteken dat die **verbruikers swaar** op die **natuurlike hulpbronne steun**.

11 Die **derde oplossing** is om **ekonomiese groei te laat voortgaan**, maar deur **wetgewing die perke vir toelaatbare skade** aan die omgewing, weens verbruik of produksie, vas te stel. Die bepaling van hierdie perke is tans een van die hooftake van die wetgewende gesag.

12 Verskeie **internasionale protokolle**, waaronder die baie belangrike Kyoto-protokol, **stel duidelike riglyne** vir regerings van oor die hele wêreld. Voorts help dit ook om 'n regering te hê wat omgee vir die regte van ander. Sedert ons in 1994 'n demokrasie geword het, is verskeie wette ingestel om die omgewing te beskerm. Sommige, soos die antirookwette, die verbod op 4x4's op strande en die vermindering van plastieksakke, is gedoen ondanks geweldige protes.

13 **Suid-Afrika** is tans op die **voorpunt van bewaring**. Ons doen dit ook sonder om die armes te straf. Vele **bestaansgemeenskappe** het deesdae 'n **goeie verhouding met en toegang tot ons wildreservate**, hetsy deur weiding vir hulle vee, die versamel van gras en hout, die oes van oortollige wild, of deur die deel van winste wat deur die reservate verdien word

14 Ongelukkig is mense maar mense en daar is steeds 'n bereidwilligheid onder **sommige amptenare om die wette te minag in ruil vir omkoopgeld**. Geld en mag het die mens nooit genoeg van nie. Dit is 'n fout wat inherent aan die mensdom is, maar die natuur betaal daarvoor.

[Verwerk uit: *Die Bateleur* PS, 12 Januarie 2005.]

VRAE: TEKS A

1.1 Voor watter tweërlei dilemma het Rob Edwards te staan gekom? (1)

1.2 Motiveer waarom juis 'n beleggingsmaatskappy so 'n ondersoek sou loods. (1)

Gee 'n rede waarom

1.3 **(1)** Watter woord in paragraaf 1 gee 'n antwoord op die stelling in die opskrif? **(2)** Wat is die gevolg van markte wat uitbrei en **(3)** waarom is ekonomiese groei noodsaaklik? (2)

Kan daar 'n regverdige rede daarvoor wees?

1.4 Waarom is dit geregverdig om te sê motoriste en rokers is net so 'n groot besoedelingsprobleem as enige fabriek? (1)

1.5 **(1)** Watter EEN van die nadele van ekonomiese groei is vir jou die ergste? **(2)** Motiveer in EEN sin waarom jy so sê. (2)

Gee 'n rede waarom

1.6 Herlees reël 21–22.
Wat word deur hierdie sin geïmpliseer? (2)

indirek bedoel

1.7 **(1)** Watter woord is 'n aanduiding dat erosie nie 'n algemene probleem is nie en **(2)** haal die woord aan wat aandui dat voorsorg teen erosie nie help nie. (2)

1.8 **(1)** Wie is volgens paragraaf 5 indirek verantwoordelik vir grondbewaring en **(2)** waarom versaak hulle hul plig? **(3)** Motiveer of hierdie houding regverdigbaar is, al dan nie. (3)

Gee 'n rede — *billik is*

1.9 Herlees reëls 34–36.
Lewer kritiese kommentaar op hierdie stap. (1)

Gee jou mening en die redes vir jou mening

1.10 Waarom is dit korrek om te beweer dat "groen produkte" voordelig sowel as nadelig is? (2)

1.11 Herlees reëls 48–49.
Hoe baat die natuur by dié hele aangeleentheid? (1)

Gee 'n rede

1.12 Is daar tekens dat die Kyoto-protokol in ons land vrugte afwerp? **(1)** Motiveer jou antwoord **(2)** en spreek jou uit oor die volhoubaarheid hiervan. (2)

Gee jou mening oor

Maak dit duidelik

1.13 **(1)** Verduidelik die verband tussen paragraaf 7 en 13 en **(2)** sê waarom die verhouding tussen bestaansgemeenskappe en wildreservate nie deur almal as positief gesien sal word nie. **(3)** Sou hierdie houding geregverdig kon wees? Motiveer. (3)

Gee 'n rede *billik is*

Die *Best Books Eksamenhulp*-reeks vir Graad 8–12 Afrikaans Eerste Addisionele Taal bestaan uit vyf gebruikersvriendelike oefenboeke wat leerders sal help om hul taal- en leesvaardighede op 'n interaktiewe manier te oefen en te verbeter. Die boeke, wat saamgestel is volgens die vereistes van die KABV vir elke graad, is geskik vir gebruik in die klaskamer of tuis. Hierdie reeks oefenboeke is saamgestel volgens die nuutste *Afrikaanse woordelys en spelreëls*.

Die taal- en leesoefenboeke

- dek die belangrikste taalstrukture en -konvensies, waaronder klankleer, woordvorming, woordsoorte en sins- en betekenisleer.
- is saamgestel volgens die nuutste *Afrikaanse woordelys en spelreëls*.
- is geskryf in taal wat leerders sal verstaan, met Engelse vertalings van begrippe en verduidelikings en toeganklike opsommings met voorbeelde.
- bestaan uit agt hoofstukke met taaloefeninge en twee begripstoetse per hoofstuk.
- bied 'n verskeidenheid tekstipes soos wat die leerder dit in eksamens kan verwag.
- bevat tweetalige woordelyste.
- sluit oefenvraestelle vir toets- en eksamenvoorbereiding in.
- bied plek vir antwoorde, vir maklike hersiening en verwysing.

Graad 8
9781776071876

Graad 9
9781776071883

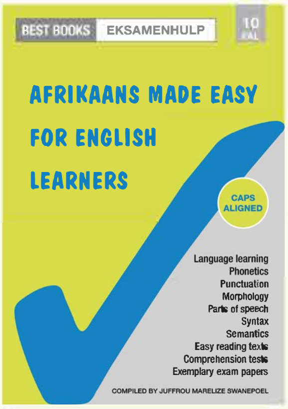

Graad 10
9781776072019

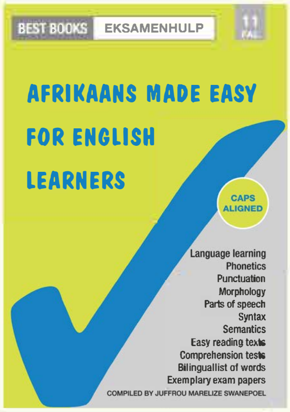

Graad 11
9781776072026

Die ***Best Books Eksamenoefenboek vir Graad 12 Eerste Addisionele Taal*** bevat 'n wye verskeidenheid taaloefeninge om leerders met eksamenvoorbereiding te help. Daar is waardevolle wenke en praktiese idees met voorbeelde vir die skryf van verskillende tipes skryfstukke. Die taaloefeninge en wenke sal die worstelende én die vooruitstrewende leerder help om beter te vaar in die eksamen.

Die eksamenoefenboek

- bevat taaloefeninge gebaseer op 'n verskeidenheid tekstipes.
- is saamgestel volgens die nuutste *Afrikaanse woordelys en spelreëls*.
- bevat wenke met voorbeelde ter voorbereiding van toetse en eksamens.
- sluit 'n konsepvraestel elk vir Vraestelle 1 en 3 in.
- bied plek vir antwoorde, vir maklike hersiening en verwysing.

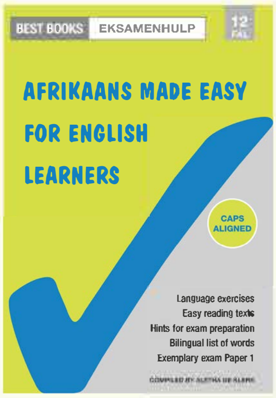

Graad 12
9781776072033

Kontak Best Books:

Skole – Shamala Stoffels: shamala.stoffels@nb.co.zaa | (021) 406 3033
Henk Viljoen: henk.viljoen@nb.co.za | (012) 431 7460 of Elana Bredell: elana.bredell@nb.co.za | (021) 406 3033

BEST BOOKS EKSAMENHULP

GRADES 8-12
AFRIKAANS FAL
EXCERPTS

AFRIKAANS MADE EASY FOR ENGLISH LEARNERS

CAPS ALIGNED

- According to CAPS requirements and the AWS of 2017
- Bilingual summaries and exercises
- Easy reading texts from the latest youth novels and other text types
- Exemplary papers